

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1432 / 2011

Kimechapishwa na: **REHEMA Friendship and Solidarity Trust.**

Barabara ya Kimweri, Msasani, kitalu namba 145.
S.L.P 72045,
DAR ES SALAAM
© REHEMA Friendship and Solidarity Trust.
Chapisho la kwanza 2011.

Haki zote zimehifadhiwa. Hairuhusiwi kutolesha sehemu yoyote ya toleo hili, kuitunza katika mfumo utakaowezesha kunakiliwa au kukisambaza katika aina au namna yoyote ile, iwe elektroniki, kuchapa, kunakilisha, kurekodi au vinginevyo bila kupata ruhusa kutoka kwa mwenye haki miliki.

Mwandishi: Dr. Murat Kaya

Msimamizi Mkuu: Muhammed A. Karabacak

Mhariri: Ibrahimu H. Kabuga

Mfasiri: Amina Muhammed

Mfasinifu jalada, michoro: Rashad Mammadov

Kimechapwa na:

Dini ya Mwisho Ku- toka Kwa Mwenyezi Mungu

UISLAMU

Dkt. Murat Kaya

UTANGULIZI

Binadamu, Ulimwengu na Muumba

Tusimame kwa muda na tufikiri. Tuta-fute tunakotoka na tunakokwenda. Tuya-tegeneze maisha yetu ipasavyo. Kabla ya yote tufikiri na tuangalie kwa kina undani wa uumbwaji wetu, muundo wetu wa kim-wili na kiroho, ubora wa sifa na tabia tulizonazo, na Ulimwengu kwa ujumla. Kwa kufanya hivyo maisha yetu yatakuwa na maana zaidi.

Sasa, tufikirie kuhusu Dunia. Kwa mfa-no Ingawa ardhi imerutubishwa na maji ya aina moja, maelfu ya aina za mimea tofa-uti zinakuwa na kutoa matunda na mboga zenyre rangi na maumbo tofauti. Mimea hiyo huwa inatoa matunda na mboga kulingana na misimu na kwa mpangilio (utaratibu).

Hebu tujiulize kwamba je sio jambo la kushangaza kuona vyakula vinavyokuwa katika ardhi moja na vinarutubishwa kwa

maji ya aina moja vinaweza kuwa bora zaidi kuliko au vikilinganishwa na vingine?¹

Sasa hebu tuelekeze macho yetu angani na tutafakari mfumo huu mzuri na wa kuvutia.Tuchukulie jua kama mfano,Umbali uliopo kati ya Jua na Dunia ni milioni 150 kilometra.Umbali baina ya nyota na Jua ni mkubwa wa kutosha na unachukua 1300000 ya saizi ya Dunia.Jotoridi lake la nje linakadiriwa kuwa ninyuzi joto 6000c, na la ndani ni nyuzi joto milioni 20c. Jua linajzungusha katika muhimili wake kwa takribani kilometra 720000 kwa saa moja, hii inatuonyesha kuwa jua linasafiri takribani 17000280 kilometra kwa siku.²

Kwa kila sekunde ndani ya jua tani milioni 564 za hydrogen zinabadilishwa kuwa tani milioni 560 za helium.Tani milioni 4 za gasi aina tofauti zinaakisi nguvu kutoka kwenye jua.Kwa maana hiyo basi jua linapoteza vitu vya uhalisi wake tani milioni 4 kwa sekunde au tani 240 kwa dakika.Kama jua linazalisha kiasi cha nguvu zaidi ya miliaka bilioni 3, uhalisi wake utakawopotea ni milioni laki 4 mara tani milioni moja, ambac-

1. Qur'an Tukufu, Ar-Ra'd (Radi), 13: 4.

2. Prof. Dr. Othman Çakmak, *Bir Çekirdekti Kainat* (Ulimwengu ulikuwa punje), uk. 21, 66.

ho kitakuwa ni sawa na 1/5000 ya mkusan-yiko (sehemu ya) wa jua kwa sasa.

Dunia yetu imewekwa katika umbali uliopangiliwa vyema kutoka kwenye chanzo hiki kukubwa na cha ajabu cha nishati ambayo hatudhuriwi na nguvu yake yenyе kuchoma na kuangamiza na wala hatukosi nishati yenyе faida ianyozalishwa. Jua na nishati yake ya ajabu limeumbwa kwa uwezo na nguvu zenyе manufaa kwa kila aina ya uahi hapa ardhini, hasa hasa binadamu, na hutuma mionzi yake ardhini kwa wingi, na hili limekuwa likifanyika kwa kipindi cha mamilioni ya miaka.³

Jua ambalo tunalizungumzia ni miongoni mwa nyota milioni 200 ambazo zinapatikana kwenye kundi la Sayari Maziwa (Milk way Galax). Kwa hali hiyo hiyo hilo kundi la Sayari Maziwa pia ni moja wapo ya makundi makubwa ya nyota zipatazao bilioni mia kadhaa ambayo tunaweza kuyaona kwa kutumia Darubini (Telescope) za kisasa. Pia inachukua miaka 100000 (miamoja elfu) kusafiri kutoka upande mmoja wa Sayari Maziwa hadi upande mwengine. Mwanga unasafiri kilometra 300000 (Mia

3. Prof. Dr. Othman Çakmak, Bir Çekirdekti Kainat (Ulimwengu ulikuwa punje), uk. 21, 66.

tatu elfu) kwa sekunde. Mtu anaweza ku-safiri tirioni 1 (moja) kilometra mpaka ilipo Sayari Maziwa.⁴

Kwa binaadamu makini mwenye utambuzi na mwenye kufikiri kwa makini akian-galia mazingira yaliyomzunguka basi atajua yupo mwenyenguvu aliyeviumba na haku-viumba tu bali kunasababu ya uumbwaji wake. Utafiti unaonyesha kwamba aina zote za dini kutoka katika dini asili mpaka aina zote za dini yaani Uislam, Ukristo, Uhindu n.k wanaamini kwamba kuna Mwenyezi Mungu.⁵

Kuna dalili nyingi zinazoonyesha uwe-po wa Mwenyezimungu (Allah) kwa uhaki-ka. Mfano wa dalili hizo zinazoonekana kwa kila mmoja wetu ni kama zifuatazo:

- Jinsi mtoto anavyotengenezeka tumboni kwa mama yake, kuzaliwa kwake, kupumua kwake, ukuaji wake, kuwa na aki-li, utambuzi na muhimu zaidi ni kutoka hapo alipoumbwa mpaka pale anabadilishwa ku-toka tone la Manii mpaka kuwa kiumbe ka-mili.

4. Prof. Dr. Othman Çakmak, *Kainat Kitap Atomlar (Ulimwengu ni Kitabu, Atomu ni Herifi)* uk. 50

5. Prof. Dr. Gunay Tumer, *kifungu: Din (dini), Diyanet Islam Ansiklipedisi-Incyclopedia of Islam (Republic of Turkey, Presedency of Religious Affairs)* Istanbul 1994, IX, uk. 315-317.

- Kutokea kwa muungurumo na mwanga wa radi baadae zinaleta matumaini yanayoambatana na mvua na kusaidia ile mimea iliyonyauka kuweza kuota tena.
- Kuvuma kwa upepo ambao unasa-firisha mawingu ya mvua kutoka sehemu moja kwenda sehemu nyingine, Kutokea kwa Maziwa na Bahari, Pia kuweza kuelea kwa Meli kwenye Bahari hali ya kuwa zimebeba maelfu ya matani.⁶
- Riziki kwa viumbwe vyote vilivyo ard-hini na mbinguni.⁷

Maulana alikuwa anamuuliza mwanae kwamba unafikiri kuna muandishi wa makala au makala imejiandika wenyewe. Rejea (Mathnawi 6:368)

Pia Maulana aliendelea kuuliza kama ifuatavyo:

Ewe usiye na ustadi niambie hivi inawezekana kuna Mjenzi au Msanifu majengo aliyejenga nyumba au nyumba imejitokeza

6. Ar-Rum (watu wa Rumi), 30: 20-46; Ash-Shura, 42: 29; Yaa siin, 36: 33-41; Al-Baqara, 2: 22. Tazama pia Ibrahim, 14: 32-33; Ar-Rum, 30: 40, 48, 54; Fatir, 35: 9; Al Mu'min, 40: 61, 64, 79; Al-Jathiya, 45: 12; At-Talaq, 65: 12.

7. Fatir, 35: 3.

yenyewe bila ya kujengwa? Je inawezeka-na picha nzuri ikawa imechorwa na kipofu au mtu mwenye ujunzi (ustadi) akaiona aka-ipenda picha hiyo na akavuta hisia. Rejea (Mathnawi 6:369-371)

Mapambo Na michoro iwe wanajua au hawaijui basi Ni mazao ya wale wanaozalisha, Na mfinyanzi naye atakuwa makini katika kutengeneza vungu. Je chungu bila mtengenezaji kinaweza kikawa na umbo?

Mbao zinategemeana Na pia zinakuwa Ni Mali ghafi Kwa fundi seremala, Kwakiyo basi je mbao hizo zinaweza zikajikata zen-yewe na kujiunga na vipande vyengine vya mbao?

Je bila fundi cherehani vipi kitambaa ki-naweza kikajikata na kujihana chenyewe?

Ewe mjunzi hivi inawezekanaje bila ya mrija ya maji, Chupa ya maji itaweza kujitoa maji au kujijaza yenyewe?

Vilevile mapafu yanakuwa wazi pale tunapotoa hewa na tunapovuta hewa. Kwa-hiyo Binaadamu uliye makini upo mikononi mwa muumbaji aliye makini (aliye mtukufu). Endapo siku moja Mwenyezimungu atakuja kutoa pazia au utando machoni mwako na kufungua fundo la siri na kuona basi utakuja

kugundua jinsi Mwenyezi Mungu anavyoumba kutoka sehemu moja kwenda sehemu nyingine. (Rejea 6:3332-3341.)

Ni vigumu kuelezea uwepo wa vitu na mienendo yake kwa uwiano na mfumo kamili kuwa vilitokea kwa “**bahati nasibu**”.

Pamoja na hayo Mwanabiolojia Edwin Konklin (1863-1852) anasema: “Uwezekano wa uhai kutoka kwenye bahati nasibu ni sawa na uwezekano wa kamusi isiyofupishwa itokane na mlipuko katika kiwanda cha uchapishaji”.⁸

2. Binaadamu na Dini

Dini inajumuisha habari ambazo binaadamu amefundishwa na Allah ili zimsaidie katika maisha yake kabla na baada ya kifo chake. Dini inaweka masharti ambayo yatamsaidia binaadamu kuishi katika Dunia bila kumdhuru yeyote. Dini inaelezea haki na sheri ambazo zitamsaidia binaadamu kuishi kipindi hiki kifupi kwa amani bila kuhatarisha maisha yake ya akhera. Mwenyezi Mungu ameumba viumbe mbalimbali katika huu ulimwengu na binaadamu ame-

8. *The evidence of God*, uk. 174; Prof. Dr. Vahiduddin Han, *Islam Meydan Okuyor (Islam is Challenging)*, uk. 129.

kuwa na makazi maalum kuliko viumbe wengine.

Mwenyezimungu amempa binaadamu uwezo na kipaji kuliko viumbe wengine, kama vile akili,maamuzi,busara,comprehension,uwezo wa kumiliki na kutawala. Hata hivyo (Ingawaje) huu uwezo aliopewa binaadamu ni kama sime (kisu au panga),kama ule upande wenye manufaa kama utatumika basi utaleta bahati na ukarimu.Pia na upande usiokuwa na manufaa utakapo tumika utaleta madhara yasiyotarajiwa na kusababisha maafa kama vile ukatili pamoja na vita.Ili kuweza kuziongoza hizi tabia kwa uwezo wa binaadamu katika njia sahihi tunahitaji nguvu nyingine ya ziada ambayo ni dini. Kwahiyo basi kila mmoja lazima asisahau na Mwenyezimungu hapendi tuwe wapotevu na sisi kufanya kwetu ibada hakumfaidishi Mwenyezimungu na chochote. **Ingawaje binaadamu lazima atii maamrisho ya dini na si kwa kujikomboa tu huko Akhera bali pia kuwa na furaha katika maisha ya hapa duniani.⁹** Kwa hakika dini zote kutoka kwa Mwenyezi Mungu

zinaelezea kwamba binaadamu aliumbwa umjua Muumba wake na kumuabudu.¹⁰ Watu ambao waliotangaza dini kwa watu walikuwa ni Mitume. Uislamu unawatambua kuwa Mitume wote na ili kwamba mtu awe Mwislamu ni sharti awaamini katika Mitume. Kwa mujibu wa imani ya Kiislamu kuna ukamilisho na mwendelezo wa yale waliyoyaleta na waliyoyaacha Mitume. Kila Mitume walitambua Mitume waliopita na walitangaza habari nje kuhusiana na Mitume wanaokuja.¹¹

Mtu yejote atayakubali aliyokuja nayo Mtume Muhammad (s.a.w)na mienendo yake basi atakuwa pia amepokea habari zote walizokuja nazo Mitume wa Mwenyezimungu (s.w) waliopita. Hatib bin Abi Baltaa (r.a) alipopeleka barua ya Mtume (s.a.w) kwa Gavana wa Misri Muqawqis alimwambia “Tunakulingania kwenye katika Uislamu, dini ambayo Mwenyezi Mungu amemchagulia binaadamu.

Muhammad Mustafa (s.a.w) hakuliganii wewe tu bali wanaadamu wote. Wak-

10. Kutoka, 20: 2-3; Hesabu, 6: 4-5; Mathayo, 4: 10; Matendo ya Mitume, 17: 26-28; Qur'an Tukufu, Adh-Dhaiyat, 51: 56.
11. Prof. Dr. Ö. F Harman kifungu: "Islam", Diyanet Islam Ansiklipedisi-Incyclopedia of Islam (Republic of Turkey, Presedency of Religious Affairs) Istanbul 2001, XXIII, 4.

risto ni mionganini mwa watu ambao wali-kuwa wanaishi kirafiki sana. **Kama Nabii Mussa (a.s) alivyotangaza habari njema za kuja kwa Nabii Issa (a.s), naye Nabii Issa (a.s) alibashiri ujio wa Nabii Muhammad (s.a.w).** Ulinganio wetu kwako wa kuifuata Qur'an ni kama unavyowingania watu wa Taurat kwenye Biblia. Kila mmoja anawajibika kuwa mfuasi wa Mtume wa zama hizi. Wewe ni mionganini mwa watu walioweza kufikiwa na zama za Mtume Muhammad, hivyo kwa kukulingania kwenye Uislamu hatukutoeni kwenye dini ya Issa. Halikadhalika tunakulingania uishi kulingana na utume wake".¹²

Profesa Timothy Gianotti wa chuo kikuu cha Toronto ambaye alisilimu, baada ya kugundua kuwa hajatolewa kwenye dini yake ya zamani ya Ukristo kwa kubadili dini kwenda katika Uislam, na jinsi dini yake ya zamani ilikuwa kama hatua ya mpito kuelekea kwenye Uislamu, anaelezea jinsi Uislamu imekusanya malengo yote ya Ukristo: "*Kazi ya Uislam si kubadili kundi fulani la*

12. Ili kupata maelezo kamili ya majadiliano kati ya Hatib na Muqawqis, tazama Ibn Kathir, Albidaayah, IV, 266-267; Ibn Sa'd, I, 260-261; Ibn Hacer, al-isaabah, III, 530-531.

water tu kuwa water wenyewe thamani mbele ya Mwenyezi Mungu, bali binadamu wote".¹³

Hadithi, (maneno ya Mtume Muhammad)¹⁴ inaeleza kuwa Mitume wote ni ndugu wanaotokana na kizazi kimoja. Kwa hiyo hii inaonyesha kuwa dini zote kutoka kwa Mwenyezi Mungu zina tabia sawa. Kwa namna nyingine tunaweza kusema kuwa dini ya Mwenyezi Mungu inabaki kuwa ile-ile kutoka kwa Mtume wa kwanza mpaka kwa Mtume wa mwisho katika suala zima la nguzo za Imani pamoja na desturi lakini baadhi ya njia za ibada na baadhi ya sheria zilibadilika.¹⁵

Kwa kuwa kuna dini moja tu ya kweli, ni kawaida sana kuona baadhi ya mambo yanayofanana katika dini hizi za Kimungu. Mfano, Uislamu unaamrishwa kuswali. Ndani ya Biblia aya ifuatayo inataja taratibu za kuswali: "**Njooni, tuabudu, tusujudu, tu-**

13. Ahmet Böken-Ayhan Eryigit, *Yen Hayatla* (New lives), I, uk. 15

14. Bwana Mtume (s.a.w) anasema: "Nipo karibu zaidi na mwana wa Mariam kuliko watu wote. Mitume ni ndugu ambao baba yao ni mmoja na mama zao ni tofauti. Hakuna nabii katikati yangu nay eye." (Bukhari, Anbiya, 48; Muslim, Fadhlail, 145).

15. Prof. Dr. Ö. F Harman kifungu: "Islam", *Diyonet Islam Ansiklipedisi-Incyclopedia of Islam* (Republic of Turkey, Presedency of Religious Affairs) Istanbul 2001, XXIII, 3.

pige magoti mbele za Bwana aliyetuum-ba” (Zaburi 95:6)

“Kisha Bwana akanena na Mussa na Haruni, na kuwaambia, Jitengeni ninyi mkaondoke kati ya makutano huu ili mpate kuwaangamiza mara moja, Nao wakapomoka kifudifudi, wakasema Ee Mungu, Mungu wa roho za wenyewe mwili wote. Je! Mtu mmoja atafanya dhambi nawe utaukasirika mkutano wote?” (Hesabu 16:20-22)

“Mussa akafanya haraka akainamisha kichwa chake hata nchi akasujudu”
(Kutoka 34:8)

“Akaendelea mbele kidogo, akaanguka kifudifudi, akaomba, akisema, Baba yangu, ikiwezekana, kikombe hiki kiniepuke; walakini si kama nitakavyo mimi, bali kama utakavyo wewe”. (Zaburi 26:39)

SEHEMU YA KWANZA

SIFA KUU ZA UISSLAMIU

1. Msingi wake ni kumpwekesha Mwenyezi Mungu

Dini zote zinafundisha jinsi ya kumpwekesha Mwenyezimungu (s.w). Hakuna chochote kinachofanan Naye. Nabii Ibrahim (a.s) alimueleza baba yake, Azer jinsi ya kumpwekesha Mwenyezimungu.¹⁶ Pia msingi mkubwa wa Uyahudi unasisitiza kumpwekesha Mwenyezimungu. Kwa mujibu wa Taurati, Adam (a.s) ambaye ni bina-adamu wa kwanza na watoto wake, Nuh¹⁷, Ibrahim, Ishaka, Yakubu na Yusufu wote waliwalingania watu kuwepo kwa Mwenyezimungu mmoja. Katika amri kumi ambazo alipewa Mussa (a.s) kwenye Taurati kitu kikubwa kilichosisitizwa kilikuwa ni kumpwekesha Mwenyezimungu.¹⁸

Psalms inazungumzia vitu ambavyo alishushiwa Nabii Daudi ilikuwa ni swala kwa Mwenyezimungu mmoja. Pia Issa (a.s)

16. Qur'an Tukufu, Mariyam, 19: 42-47.

17. Mwanzo, 1: 26-28; 4: 26; 6: 9.

18. Kutoka, 20: 2-3; Hesabu, 6: 4 - 5.

alisisitiza kuwa amri ya kwanza katika dini ni kumtambua Mwenyezimungu mmoja.¹⁹

Kwa ulinganisho uliopo ndani ya Uyahudi umesababisha fikra za binaadamu kumuelezea Mwenyezimungu, ambapo mapenzi yaliyozidi kiwango yalimbadili binaadamu kuwa Mungu (Issa), na kuleta dhulma ya (utatu) munganiko ya miungu. Uislu ukaja na kuweka wazi upweke wa Mwenyezimungu na kufuta mapungufu yaliyojitekeza ndani ya Uyahudi na Ukristo na kuyanganisha kwa ajili ya kuthibitisha kuwepo kwa Mwenyezimungu mmoja (Tawhid).²⁰

Ushahidi wa kibinaadamu na wakisyansi unaonyesha kuwa Muumba ni mmoja (Alimuumin 23:91) Ambayo inasema Mwenyezi Mungu hakujipatishia motto wala hakuwa pamoja naye mungu (mwingine). Ingekuwa hivyo basi kila mungu angaliwachukua waliowaumba; na baadhi yao wangaliwashinda wengine. Mwenyezimungu amepukana na sifa wanazomsifu". na (Anbiyaa 21:22) Nayo inasema "Lau kama wangaliku-wako humo (Mbinguni na Ardhini) waungu

19. Marko, 12: 28-29.

20. Ali Imran, 3: 64. Prof. Dr. Ö. F Harman kifungu: "Islam", Diyanet Islam Ansiklipedisi-Incylopwdia of Islam (Republic of Turkey, Presedency of Religious Affairs) Istanbul 2001, XXIII, 4.

(wengine) isipokuwa Mwenyezi Mungu; bila shaka zingeharibika (hizo Mbingu na Ardhi). Na ametakasika Mwenyezimungu, Mola wa arshi, (yu mbali) nay ale wanayomsifu kwayo”.

Tangia ilipojitokeza kwamba kuna Mungu zaidi ya mmoja ilionyesha tabia ya udhaifu kama ile ukosefu na kuumbwa, lazima awepo Muumbaji mmoja. Uwepo wa Mwenyezimungu mmoja unaeleweka kwa hili kwa mfano mua inavyonyesha kutoka mawingu-ni, Nyanya au Pilipili zinavyoota kutoka ardhi, tofaa au Mapera yanapokuwa katika mti vyote vinakuwa na shepu na rangi sawa katika ulimwengu.

Pamoja na binaadamu kuishi mbali au umbali kati yao wanapokutana huwa kama wanajuana. Hii inaonyesha kuwa binaadamu wote na viumbe wengineo wote wameumbwa na Muumba mmoja.

Kulingana na Uislamu ni dhambi kubwa sana kutomtambua Mwenyezimungu, kumshirikisha au kuabudu yejote yule isipokuwa Mwenyezimungu mmoja. Dhambi ya kumshirikisha Mwenyezimungu na Mungu wengine inaitwa Utatu na ni dhambi mionganoni mwa dhambi kubwa ten asana na

Mwenyezimungu anamchukia anayemshirikisha na humpenda asiye mshirikisha.²¹

Mwenyezimungu ameahidi kuwasamehe wote lakini hatomsamehe mwenye kumshirikisha na akafa hajatubu.²² Njia pekee ya kujitoa ndani ya shirki ni kuacha shirki na kufuata Tawhid.

2. Uislamu ni dini ya maumbile haina mgongano wowote na akili

Uislamu unatambua binaadamu wote na sheria yake haitambuliki (hazijitokezi) kibubusa, kwa muda kwa tabia Fulani bali hujitokeza kutokana na uhalisia na asili na mahitaji yaliyotokana na kuumbwa kwa Mwanaadamu kutokana na sababu hii Uislamu ni dini asili ambayo hajitokezi tu kulingana na matakwa ya kibinaadamu.

Nguzo zake za Imani haziji tu kutokana na vitu vya kushangaza bali nivitu vya uhalisia.

Kwahiyo Uislam haugonganani na ukweli wa kisayansi wakati amri zinahusiana na ibada na matendo yakachunguzwa inakuwani kawaida kwa amri hizo kulingana na

21. Luqman, 31: 13; An-Nisa, 4: 48.

22. An-Nisa, 4: 48, 116.

asili ya binaadamu. Utambuzi ni tabia muhimu kwa binaadamu hivyo Qur-an inataka binaadamu awe na utambuzi na fikra.

Quran inamtaka binaadamu afikiri, afanye utafiti, pia utambuzi wake katika njia sahihi.

Aya 750 ambazo zinasisitiza binaadamu atumie ubongo katika kufikiri.²³

Watu ambao hawakuamini Mitume walisema "Tuonyesheni baadhi ya miujiza ili tuweze kuamini kama kuna Mungu na tukuamini wewe kama Mtume". Mwenyezimungu hakupenda mapendekezo yao bali aliwahamasisha watazame Mbingu na Ardhi na siyo kutaka kuona miujiza ya Mwenyezimungu (Allah) s.w ili waamini. Uislamu unaonyesha umuhimu mkubwa sana wa kutumia akili na ukakataza vitu ambavyo vinaipumbaza akili kama pombe au vilevi. Nihali ya kawaida kwa binaadamu achukue tahazari kabla ya maafa na hivyo uzembe au ulevi hauna faida.

Faida ya kuwa dini asilia, Uislamu unasheria zisizobadilika, Hamna hamri katika Uislamu ambayo ni ngumu kutekelezeka kwa binaadamu.

23. Ayşe Sucu, Gençlik ve Din (Youth and Religion), uk. 220.

Kwa mfano

- “Kama hamna maji kwa ajli ya udhu au mtu hawezi kutumia maji kwasababu za kiafya, basi mtu anaruhusiwa kutayamamu.
- Kama mtu hawezi kuswali akiwa amesimama basi anaweza kuswali akiwa amekaa, amelala au hata kwa ishara.
- Kama mtu hatoweza kufunga wakati wa mwezi Mtukufu wa Ramadhan anaweza akafunga katika miezi mingine ijayo au anaweza akatumia pesa kuwapa maskini badala ya kufunga.Kutoa Zakka au kwenda Hijja ni wajibu kwa watu wenye uwezo.
- Kama mtu anayeutangaza Uislamu anaruhusiwa kufanya hivyo katika njia ya kuvutia na sio kufanya watu wabadili kuwa waislamu”.

3. Hakuna mtu wa kati baina ya Mwenyezimungu na waja wake

Mwanazuoni mmoja alisema kwamba njia za kumuendea Mwenyezimungu ni nyingi sana kama zilivyo punzi za viumbe wake.Kila mmoja yupo huru kuwasiliana na Mwenyezimungu moja kwa moja,kila mmoja anataka kuzungumza na Mwen-

yezimungu kupitia swala zake na kuomba msamaha,kila mmoja atakapojisalimisha kwa Mwenyezimungu basi atakuwa karibu na Mwenyezimungu.

Mwenyezimungu anasisitiza waja wake kuswali na kumuomba msamaha.Mwenyezimungu ni mwangi wa Rehema na mwenye kurehemu kwahiyu anaweza kumsamehe mja wake kwa kujibu swala zake.Kujibiwa kwa swala na kusamehewa madhambi ni kwake yeye Allah s.w tu, Hii ni kwa sababu Mwenyezimungu ndie mwenye nguvu pekee na hakuna binaadamu awezae kutumia mamlaka (Madaraka) yake.Nauwezo wa kufikiri au kuona kwamba mamlaka ya Mwenyezi Mungu yanaweza kuwa kwa ki-umbe mwengine ni **Shirki**.

Katika uislamu hakuna haja ya kuwa na makundi kwa vitu kama swala, ibada au ndoa, kila muislamu anastahiki kujifunza dini yake kadri ya uwezo wake.

Wakati waislamu wanapokusanyika kwa ajili ya swala basi humteuwa aliye na elimu na makini katika kuongoza swala (Imamu).Kazi ya wanazuoni mipaka yake ni kueleza na kufundisha kanuni za taratibu za dini, Kuelimisha na kuongoza watu kwenda katika njia sahihi kwa kuwahamasisha na

kuwapa ushauri. Wanazuoni hawana uwezo wa kumsamehe mja dhambi au kujibu swala zake na hiyo ni kazi ya Mwenyezimungu kwa viumbe wake.

Kufru katika ibada inaanza pale watu wanapotumia (wanapoweka) madalali kati ya Allah na waja wake. Makafiri wa Makka wao waliabudu masanamu kwasababu waliamini masanamu watawaweke karibu naMwenyezimungu.²⁴ Lakini baadae hao makafiri walikuja kuona udhaifu wa kuabudu hao masanamu.

4. Uislamu unaleta usawa kati ya Dunia na Akhera Kimatendo na Kiimani

Uislamu unasisitiza umuhimu wa kiasi na usawa unapotoa uzito katika upande mmoja wa jambo basi usisahau upande mwengine wa jambo. Mwenyezimungu ameumba pande mbili na binaadamu anaziitaji na sivizuri binaadamu akadharau upande mmoja, Ni muhimu kuwa makini katika kila upande. Hivyo tukitazama dunia hii ni zawadi ambayo ni kama mtaji utawo tu-fanya tuvune kesho Akhera.

Kila mmoja wetu lazima atumie zawa-di hii kutafuta furaha ya Mwenyezimungu (Kutenda yaliyomema). Akhera ndio malengo ya mwisho ya kila mmoja wetu, hivyo kila mmoja asisahau malengo yake kwa ajili ya akhera yake.

Mtazamo wa kidunia umekuwa makini sana na maisha ya kidunia lakini msimamo wa dini ulikuwa makini sana na maisha ya akhera na sikumtosheleza binaadamu na mahitaji yake. Katika hii mitazamo miwili ha-istaiki kuacha mtazamo mmoja, mitazamo yote lazima izingatiwe na ifuatwe ipasavyo.

Nafsi na mwili inamfanya binaadamu kuwa na pande mbili, ingawaje nafsi ni kitu muhimu sana na mwili umekuwa kibebeo cha nafsi. Hivyo mwili na nafsi vikiwa pa-moja kitu Fulani kinaweza kufanyika. Kwhiyo sio haki kuendekeza nafsi peke yake na kuuwacha mwili kulingana na usemi wa Mtume alisema:

“Kitu cha kwanza watakachoulizwa wa-naadamu kesho akhera ni jinsi gani waliv-yoitumia afya yao.”²⁵

25. Tirmidhi, Kiyamah, 1/ 2417.

Kwahiyo uislamu unatuamrisha kufunga na kutoa Zakka, pia tusizidisha kiasi".²⁶

5. Uislamu unahamasisha elimu ya Sayansi, Hekima na Dini

Leo hii, hakuna mgongano aumgogoro baina ya Uislamu na Sayansi. Uislamu katika historia yake yote haukukataza Sayansi bali umehimiza Sayansi na pia ni wajibu kwa mwanamke na mwanamme kutafuta elimu. Kwa namna nyingine ugunduzi wa kisayansi haujakataa ukweli ulioletwa na Uislamu bali umethibitisha mafunzo yaliyopo katika uislamu. Na kwanini Sayansi isibitishe yaliyokuwepo katika uislamu. Sayansi inajaribu kugundua kanuni za vitu ambavyo Mwenyezi Mungu ameviumba kwa kuvichunguza. Mwenyezi Mungu anasema kwamba Uislamu ndio dini ya haki na ameahidi kuulinda uasili wake. Hivyo chanzo cha Uislamu na sayansi ni kimoja. Ugunduzi wa kisayansi umeifanya Sayansi ikuwe na kama ilivyo nguvu ya Mwenyezi Mungu na hekima zake zisizo na kifani zijulikane zaidi, Na imani ya watu juu ya Mwenyezi Mungu inaongeze-

26. Tazama Bukhari, Sawm 55, 56, 57 Tahajjud 7, Anbiyaa 37, Nikah 1, 89; Muslim, Siyam 181-193; Abu Dawud, Sawm, 55/2428.

ka. Kwa sababu hii tunaweza kusema kuwa majina mengi ya Mwenyezi Mungu yanayo-elezea kuwa Mwenyezi Mungu ni mjuzi wa kila kitu iwe kwa siri au kwa dhahiri,Waja wa Mwenyezi Mungu lazima wafanye jithada ili kuweza kupata njia sahihi za ujuzi. Kuna hadithi nyingi na Aya nyingi za Qur-an zinazosisitiza watu kutafuta elimu. Mwenyezimungu mtukufu anasema katika Suratul (Taha 20:114) “Ametukuka Mwenyezimungu.Mflame wa haki.Wala usiifanyie haraka (hii)Qur-an kwa kusoma,kabla ha- uja malizika Wahyi (Ufunuo)wake.Na uombe useme Mola wangu nizidishie ilimu”.na katika Suratul (Al-mujadilah 58:11) Enyi mliaoamini!Mnapoambiwa (katika mikutano) Wafanyieni wasaa wenzenu katika (nafasi za)kukaa, wafanyieni nafasi.Mwenyezimungu atakufanyieni nafasi (duniani na Akhera).Na hata ikisemwa,Simameni” (ondokeni muwapishe wezenu),basi ondokeni. Mwenyezimungu atawainua wale walioamini miongoni mwenu;na waliopewa ilimu watapata daraja zaidi.Na mwezimungu anazo habari za mnayoyatenda yote.”

Pia amesema Mjumbe waMwenyezimungu Mwenye kutafuta ilimu katika njia ya Mwenyezimungu basi Mwenyezimungu humueka katika njia mojawapo za peponi.

Malaika wa Mwenyezimungu hupendezwa sana na hili na hutaua mabawa juu yake.Na kila kitu katika ardhi na mbingu hata samaki waliopo ndani ya maji humuombea msamaha mtu huyo, Pia nguvu ya yule mwenye kutafuta ilimu kwa waumini ni sawa na nguvu ya mwezi kwa nyota zote.

Mwanazuoni ni mrithi mkubwa wa Mitume yote,Hao Mitume hawaachi dhahabu na shaba bali wanaacha ilimu.Ingawaje urithi huu wa elimu unaishia kwa kuwa makini au unataka kuwa makini sana” (Abu Daudi 1/3641,Tirimizi 19:2682,Bukhari 10,Ibn Majah,Muqaddimah 17).

Kama hekima itapotea kwa muumini basi muumini aweke umuhimu wa kuitafuta popote pale itakapopatikana (Tirimizi 19/2687, Bin Maja15).

Kiu ya muumini kutafuta ilimu haitos-holezeki mpaka pale atakapofikia mwisho mwema (Tirimizi 19/2686).Kwasababu hii waislamu wanasisitizwa kufanya utafiti wa kisayansi kama ibada. Katika 800 CE ya Ahamad en-Nahawandi anaelezea uvumbuzi wa Anga. Baadye wakafanya uvumbuzi zaidi kwa kuweza kutengeneza vifaa vya Anga ambavyo viliweza kupima umbali wa jua, nyota na sayari nyingine, muda

unaotumiwa na sayari kulizunguka jua, urefu wa milima pamoja na vimo ya visima na matokeo yake kwamba kazi hizi zilikuwa zinarudiwa mara kwa mara. Na nyota zile zisizobadilika ziliendelea kuhesabiwa na zile nyota mpya ziligunduliwa na zikaandaliiwa kitabu cha kumbukumbu. Nyota nyingi ziligunduliwa na nyuzi za mwinuko kutoka sehemu lililopo jua zikapimwa na pia mwenendo wa jua ukaweza kuonekana na ulihusishwa na nyota kubwa zisizotembea na baadhi ya ugunduzi muhimu unaohusiana na mwenendo wa sayari. Waislamu wameatumia njia mpya ya hesabu kwenye ilimu ya Anga , Badala ya miyale ya moja kwa moja walitumia milinganyo na waliweza kupata vipimo sahihi.

Kwa kiwango kilichofikiwa katika mbinu hizi kinahusiana na kupima mienendo ya Sayari. ²⁷

Halikadhalika waislamu wamegundua vitu vingi sana katika miamba, madini, mmea, wanyama, hesabu, fizikia, kemia, udakitari na madawa na wakazifanya kuwa mchango mkubwa katika maendeleo ya sayari.

27. Prof. Dr. Seyyid Huseyn Nasr, Islamic Science (islam ve Ilim), Istanbul 1989, uk. 113-134.

Ibn Sina (980-1037) katika ugunduzi wake wa masomo 29 alikuwa ni mwanzuoni muhimu aliyeweza kuonyesha njia kwa wanasyansi wa Ulaya. Katika kitabu chake cha udakitari alichokiita **Al-Kanun Fittib (The conon in medicine)** ambacho kilitumika kufundishia vyuoni huko Ulaya. Mwanasyansi wa kwanza kuelezea kazi ya Retina katika jicho alikuwa Ibn Rashid (1126-1198). Kitabu cha kazi ya jicho **Tazikiratul Kahhalin** kiliandikwa na **Ali bin Issa** (karne 11) na kikabaki kuwa ndio kitabu pekee kinachozungumzia mambo ya jicho kwa karne nzima na kiliweza kutafsiriwa katika kilatini, kijerumani na kifaransa.

Ammar bin Ali (karne 11) aliweza kufanya upasuaji wa jicho, karne 9 zilizopita na akaelezea kiundani jinsi gani alivyoweza kutoa mtoto wa jicho. Kwenye kitabu chake **Al-Muntakhab fi'llajilayan** kitabu pia kiliweza kutafsiriwa katika lugha kuu zili-zokuwa zikitumika katika muda huo. **Ibn-i Haithan (Alhazen)** (965-1051), mtaalamu muhimu wa fizikia na mtafiti wa Sayansi ya macho pamoja na miwani. **Ali bin Abasi** (994) alifanya upasuaji wa kansa na alitoa muongozo wa mbinu za upasuji wa kansa. Kitabu cha udakitari kilichoitwa **Kitabul Malki (Medicine Encydlopedia)** kinatafitiwa

kwa umakini hadi sasa. **Ebul-Kasimu ez-Zehravi** (963-1013) naye alifanya upasuaji wa kisayansi wa kujitegemea akachora pic-ha zipatazo 200 za vifaa alivyotumia katika upasuaji huo na akazielezea katika kitabu chake alichokitafsiri kwanini na kwa jinsi gain alivitumia vifaa hivyo. Mizunguko mdogomidogo ya damu iligunduliwa na **Ibn al-Nafis** ambaye aliishi kati ya 1210 -1288 na kuelezea kwa kina (kiundani) katika kitabu alichokiita **Ibn-I Sina's Kanun**.

Akshemseddin (1389-1459) katika kitabu chake cha **Maddet al-Hayat** alielezea kuhusiana na vijidudu vidogovidogo kama bacteria, fangasi n.k “Ni vibaya kufikiria kuwa ugonjwa unakuja tu bali ugonjwa unategemeana (unasambaa) kutokana na mbegu hai ambazo haziwezi kuonekana kwa macho”.

Harizmi (780-850) ambaye alitumia namba sifuri katika kipindi chake cha kwanza cha hesabu, pia alianzisha misingi ya **Al-jebra** na kitabu chake alikipa jina la **Al-Jabr wa-l- Muqabala**.

Watoto wa **Mussa** karne 9 waliweza kupima mzingo wa dunia kwa makosa madogomadogo sana. **Beyruni** (973-1051) ambaye aligundua vitu tofauti alihakikisha

kuwa kwamba dunia inajizingusha kwenye muhimili wake na ina lizunguka jua pia.Pia alifanikiwa kupima kipenyo cha dunia kwa kufanya utafiti kwenye mji wa **India** unaoitwa **Nendene**.Kanuni kuhusiana na somo lake hii barani Ulaya ilikuja kujulikana kama Kanuni za **Beyruni**" **The Beirun formula**". **Battani (Albategni)** aliweza kukokotoa nguvu za jua (mwaka wa jua) kwa kosa la sekunde 24.**Ismaili Jauhati** (950-1010) alijaribu kupaa kwa mara ya kwanza.**Ibin Firinasi** aliweza kuchunguza ndege katika sekunde 888.Pia aliweza kukaa hewani (Angani)kwa muda mrefu na baadae aliweza kutua taratibu na hiyo ndege yake amabyo ameitengeneza kwa manyoya ya ndege na kuivaa.**Razi** (864-925) alizungumzia kuhusiana na nguvu ya mvutano.

Christopher Columbus (1446-1506) alisema kwamba amejifunza kuwepo kwa wa Amerikan kutoka kwa uislamu hususan kutoka katika kitabu cha **Ibin Rushid** (1126-1198).

Idrisi (1100-1166) alichora ramani karne ya 8 zilizopita ambapo ramani hizo zinalingana na ramani za dunia zinazochorwa sasa.²⁸

Kwa ujumla Historia yote na katika sehemu nyingine ustaarabu mbalimbali umetokea, ustaarabu huo umesaidia katika uendelezaji sayansi kwa kutumia athari mbalimbali. Waislamu wamekuwa wakifaidika kutohana na ujunzi wa tamaduni hizo. Waislamu walizielezea tamaduni hizo kwa bashasha na umakini, na pia zilitoa mchango kwa sayansi kwa kuziendezea hizo tamaduni.

Vitabu vilivyoandikwa kipindi cha desturi hizo viliweza kutafsiriwa na wanazuoni wa kiislamu lakini vilivyopo ndani ya tamaduni hizo hazikubaguliwa bali kwanza zilifanyiwa utafiti kasha zikarekebishwa baada ya vile vipengele visivyo na umuhimu kuondolewa.

6. Hukmu katika Uislamu ni kama maadili pekee

Mwenyezimungu ndio ajuaye haki ya kuhukumu. Mwenyezimungu hafanyi vitu ila kwa haki (uadilifu). Kwenye majina yake matukufu Al-Adil, Aliye mwadilifu wa haki. 29 Kwasababu hii Mwenyezi-

Prof. Dr. Fuat Sezgin, Science et technique en Islam, I-V, Frankfurt, 2004 (Islam'da Bilim ve Teknik I-V, Ankara 2007) na vitabu vyake vingine;

mungu anatarajia waja wake kutenda haki na yaliyo mema kama alivyosema katika Qur-an (Anisaa 4:135) ambayo inasema “Enyi mliamini! Kuweni wenyewe kusimamisha uadilifu, mtowao ushahidi kwa ajili ya mwenyezimungu;ijapokuwa ni juu ya nafsi (zenu), au (juu ya) wazazi (wenu) na jamaa zenu.Akiwa tajiri au Masikini (wewe usitazame). Mwenyezimungu anawastahikia zaidi (kulikowewe). Basi msifuate matamanio mkaacha kufanya uadilifu. Na kama msipotoa (shahada) au mkajitenga (na kusuhudia, Mwenyezimungu atakuteseni); na Mwenyezimungu anazo khabari za yote mnayoyatenda”.

Pia Uislamu umemuamrisha Muislamu kufanya haki hata kwa adui yake. Suratul (Al-mida 5:8) ambayo inasema “Enyi mliaoamini!Kuweni wasimamizi (wa kupitisha haki] kwa ajili ya Mwenyezimungu,muwe mkitoa shahada kwa uadilifu. Wala kuchukiana na watu kusikupelekeeni kutowafanyia insafu (uadilifu). Fanyeni uadilifu;huko ndiko kunakomkurubisha mtu na utawa. Mungu anazo habari za (yote)mnayoyatenda”.

Pia mtume wa Mwenyezimungu s.a.w ameshauri kuwa watenda haki iwe mtu anahasira au huzuni na pia aliahidi malipo mazuri kwa mwenyekufanya hivyo. 30

Mtafaruku katika uislamu upo kati ya wale wasitenda haki na wanaouna mkono wale wanaotenda haki na kupenda haki.Qur-an tukufu inaeleza

“Tuwe wakarimu kwa wote isipokuwa wasipenda haki”. 31 Kuna uwezekano wa waislamu kuishi katika jamii moja na mtu ambaye ni mtenda haki awe muislamu au asiwe muislamu. Ingawaje muislamu ana-weza kubagua au kutojali haki za binaadamu hii ni wajibu wa kumkosoa hivyo au katika maisha ya jamii kuna umuhimu wa kujua sisi na wao ni kati ya haki na batili. 32

Kwasababu hii mataifa ya kiislamu yamekuwa makini sana na haki.Kwa mfano “Waislamu walizibiti mji wa **Hims (Siria)** tangia walivyoweza kuwalinda wakazi wa-meweka kiwango maalum cha ushuhuru. Katika muda huo, **Mfalme wa Byzantium** wa **Yarmuk** aliamrisha kikosi chake cha ku-pigana kiwavamie Waislamu wa **Yarmuk**. Waislamu walihofu baada ya kugundua kundi lilikuwa likitaka kuwavamia ni kubwa sana. Wakaamua kurudisha kodi kwa watu wa **Hims** ambao walipewa na wakasema kwasababu tupo katika mapambano pia ha-tuna rasilimali za kuwalinda.Kwahiyo mpo huru na mnaweza kufanya mpendayo”.

Watu wa **Hims** wakajibu “Tunapaa kwa Mwenyezimungu, Utawala na sheria zenu ni muhimu sana katika nchi yetu iliyokuwa na imejaa ubaguzi na unyanyasaji (Ukatili). Tutailinda nchi yetu na Gavana wenu dhidi ya **Heraclius**”.

“**Mayahudi** nawo wakasema Nasi tunapa kwa taurati, kuwa Gavana wa **Heraclius** hawezi kuingia katika mji wa **Hims** bila ya kuhamia na kutuangamiza sisi kwanza”

Kwa kufunga mipaka, waliweza kulinda mji wao dhidi ya maadui. Wakristo au **Mayahudi** nao wa miji mingine yenye makubaliano ya Amani walifa nya hivyo hivyo na walisema “Kama Waroma au Wakatoliki na wanaowaunga mkono katika kuwavamia na kuwaangamiza Waislamu basi tatarudisha zama za kale za ubaguzi na unyanyasaji na hivyo watu watakuwa na maisha magumu. Tunaomba Waislam washinde katika vita hii na tunashirikiana nao na kuwaunga mkono kama tulivyokubaliana awali”.

“Allah (s.w) alipanga Waromani washindwe na washinde Waislamu, nao wakafungua mipaka kwa Waislamu wezao, na waliona walichokifanya kinaonyesha matumaini ya furaha na walilipa kodi zao”. 33

7. Uislamu ni dini ya Ulimwengu wote

Mwenyezimungu ameumba islamu kwa ajili ya watu na majini. 34 Kila mwa-naadamu bila kujali tabaka,rangi,utaifa au jinsia anaweza kuwa muislamu.Uislamu hugawanya watu kulingana na haki na majukumu yao katika uislamu na wasio amini uislamu (Waislamu na Makafiri). 35

Mifumo ya furaha na uchamungu kwa wanaadamu yeote aliyeumbwa na Allah (s.w),ambae rehema zake ni kwa viumbe wote,wengine hupata rehema kubwakubwa na wengine hupata rehema ndogondogo au kukosa kabisa.Hivyo hali hii hutofautisha majina matukufu ya Mwenyezimungu “Rehman” na “Rahiim”. 36

Nae mtume wa Mwenyezimungu, alisema “Mwenyezimungu mtukufu huonyesha huruma zake kwa wenye huruma.Hivyo onyesheni huruma kwa waliopo katika ardhi ili waliopo mbinguni wawahurumie”. (Abu Daudi, Adab,58/4941;Tirimizi,Birr16/1924,Ahamed bin Hanbal II,160). Hadithi hii inaonyesha kuwa hakuna tabaka katika huruma za Allah (s.w), bali ni kwa Waislamu wote tu”. Hadithi hii inatuamrisha kuwa wenye huruma

kwa binaadamu wote,Wanyama na hata kwa Mimea pia.

Qur-an tukufu inaeleza kuwa,Mtume (s.a.w), ameletwa kwetu wanaadamu ili kulingania yafuatayo. Suratul (Al-Araf 7:158) ambayo inasema Sema (Ewe Nabii Muhammad): Enyi watu!Hakika mimi ni Mtume wa Mwenyezimungu kwenu nyinyi nyote; (Mungu)ambaye anao ufalme wa mbingu na ardhi,hapanaaabudiwaye (kwa haki)ila yeye;yeye ndiye ahuishaye na ndiye afishaye.Basi Muaminini Mwenyezimungu na Mtume wake,aliye Nabii Ummy, (asiyejua kusoma wala kuandika)ambaye humuamini Mwenyezimungu na maneno yake.Na mfutateni yeye ili mpate kuongoka.”na Suratul (Al-Anbiya 21:107) nayo inasema “Nasi hatukutuma, (hatukukuleta)ila uwe rehema kwa walimwengu (wote).”

Kwasababu hii, Mtume wa Allah (s.a.w) katika zama zakehakuulingania Uislamu kwa Waarabu tu bali pia kwa Waroma wa Mashariki, Waethiopia, Wamisri na wengenewo kwa kutuma wajumbe au wawakilishi na barua kwa watawala au wafalme wao.37

Zaidi ya hayo Uislamu unajumuisha muda wote na mahali kote. Uislamu haujajikita katika muda au pahala maalumu.

Na leo, imekuwa rahisi kuona Waislmu wakijitokeza kutoka pande zote za Dunia na kutoka katika kila Taifa, hususani kipindi cha Hijja, Watu hukusanyika pamoja na kufanya Ibada, Kumubudu Mwenyezimungu (s.w) mmoja na kuizunguka Kaaba kama Allah alivyoamrisha nahii huonekana kama udugu na jamii ya kiislamu yenyewe kushangaza na kuvutia.

Uislamu una taswira ambayo ina uwezo wa kuwatoshaleza binaadamu wote. Uislamu ni mfumo wa maisha na ibada ambayo huzingatia maadili, utendaji kazi wa binaadamu; uislamu unabainisha wazi maana halisi ya maisha na kifo, Mungu, Mtume, Malaika, Shetani, Dunia, Akhera, Malipo mema (thawabu), Adhabu (dhambi), Pepo na Moto ambako hakuna dini nyingine inaweza kuvielezea vyote hivi kwa ukamilifu. Ili kuelewa hali hii, lazima tukumbuke yafuatayo Qur-an inatosheleza mahitajio yote ya waislamu kama sheria na utawala kutoka katika kipindi cha mwanzoni kabisa ambapo jumuiya ndogo ya Waislmu waliochaguliwa (nyanyaswa) mpaka kwenye zama ambazo Taifa, Tabaka la kiislamu limanzishwa kutoka Bahari ya Atlantic hadi Bahari ya Pasific na limekuta Taifa la kuvutia katika muda wake.

Si hivyo tu,bali jamii imekuwa na kila kitu kinacho husiana na mifumo ya imani na aina za ibada, maisha ya kijamii,sheria za kijamii na mahitaji yaliyokuwepo ndani ya Qur-an Tukufu. 38

8. Uislamu huwaweka binaadamu wote ni sawa

Katika uislamu ubora kati ya binaadamu huwezi kupimwa si kwa vigezo kama rangi,tabaka au utaifa bali ubora huo hu-pimwa kwa ukaribu wa binaadamu kwa Mwenyezimungu na kuwa na “imani sahihi (Taqwa) ambayo wanaadamu wanaweza kupata kwa kudhibiti nafsi zao na kufanya jitihada katika ibada”.

Vilevile vitu kama mali,uzuri,nguvu ama cheo havimaanishi ubora wa mwanaadamu,hivi ni vitu tu walivyozawadiwa na Allah na inapaswa kumshukuru kwa hivi Allah katika njia sahihi.

Kilanamna walivyoruzukiwa wanaadamu katika hii dunia ni kama maswali am-bayo huulizwa mwanafunzi katika mitihani. Kamwe mwanafunzi hatojivunia maswali hayo alioulizwa,badala yake atakuwa na furaha kutokana na daraja atakalopata kutokana na alivyojibu maswali hayo.Hivyo malipo mema (Thawabu) ambayo walioa-

mini watapata ni kwa kutumia nafasi na neema waliyoruzukiwa na Mwenyezimungu. Na Mwenyezimungu amewapa ili kuwajari-bu imani zao kwa ajili ya amali zao kesho akhera, hivyo hakuna masihara katika hii dunia katika kufanya ibada, na kufanya hivyo ni kosa kubwa sana kama alivyosema mwanazuoni Abu Hazim “Kila neema ape-wayo binaadamu hamueki karibu na Allah (s.w) bali ni mtihani kwake”.

Pia Mtume (s.a.w) ameletwa kwa wana-adamu kama neema kwa ulimwengu mzima ,hivyo pale alinganiapo watu,huwatangazia na kurudiarudia sentensi ya “Acheni maji-gambo”. 35

Muumini aliye bora kwa Mwenyezimungu (Allah) ni yule ambaye anasikiliza maa-gizo ya Mwenyezimungu kuliko wale wasio-sikiliza Bwana wetu Mtume s.a.w (Rehema na amani ziwe juu yake) katika hotuba yake ya kuaga alisema Enyi watu kumbukeni kuwa Mwenyezimungu wenu ni mmja (Allah), Baba yenu ni mmoja (Adam). Kuweni waangalifu, hakuna aliye mbora zaidi kati ya Muarabu au asiye Mwarabu kwa aliye Mwarabu au kati ya mwenye ngozi nyeusi kwa mwenye ngozi nyekundu. Ubora baina yao ni Uchamungu tu.

9. Uislamu unachukulia uhuru wa dini na kupata maarifa kuwa jambo muhimu

Mwenyezimungu aliwaonyesha mazuri na mabaya binaadamu wote aliowaumba bure kwa umakini wala hakuingilia Uhuru wa matakwa yao.Kila mmoja atachagua kulingana na Uhuru wa matakwa yake na atapambana matokeo yake mwenyewe.Katika Qur'an tukufu kuna aya zinasema

- (Mtumishi wangu) kama yangekuwa ni matakwa ni matakwa ya mwenyezimungu (Allah),wote walioko duniani wangeniamini.Je, utawalazimisha binaadamu kinyume na nia zao, ili wa amini? (Suratul Yunus (Jonah) 10:99).

Ambayo inasema "Na kama angetaka Mola wako bila shaka wangaliamini wote waliomo katika ardhi (asibaki hata mmoja). Basi je, wewe utawashurutisha watu kwa nguvuhata wawe waislamu?"

- Waache wanaotaka waamini na wasiotaka wasiamini. Suratul Al-khaf (18:29)

Nayo inasema "Huu ni ukweli uliotoka kwa mola wenu, basianayetaka naamini na anayekataa naakufuru" Hakika tumewaan-dalia madhalimu moto ambao kuta zake

zitawazunguka.Na wakiomba msaada wa kiu kikubwa kilowashika, watasaidiwa kwa kupewa maji kama ya shabailiyoyayushwa itazozinguza nyuso zao.Kinywaji kibaya kilioje hicho na pahali pabaya palioje hapo.

- Kama umemkataa Mwenyezimungu (Allah) kwa kweli naye hakuitaji lakini anac-hohitaji toka kwa waja wake ni kumshukuru (sio kutokumshukuru).Kama unamshukuru anafurahishwa sana na wewe. Suratul Az-zumar (39:7).

Nayo inasema “Mkikufuru,basi Mwenyezimungu hana haja nanyi;lakini haridhii kufuru kwa waja wake; na kama mkishukuru,hayo yanamridhisha kwenu. Wala mbebaji hata beba mzigo wa mwengine. Kisha marejeo yenu ni kwa Mola wenu.Basi atakwambieni yale mliokuwa mkifanya.”

Katika kipindi cha ujinga wanawake ambao watoto wao waliugua ugonjwa mka-li utotoni waliweka rehani kwa Mwenyezimungu.

Kama mwanangu ataishi nitamfanya myahudi, kwasababu hii wakati kabilia la Ki-yahudi la Banu Nadiri lilihamia kutoka jiji la Madina baada ya kuvunja makubaliano yao kwa Mtume wetu Mkuu. Baadhi yao kuliku-

wa na watoto wa dini ya kiyahudi ambao ni Waislam wapya.Ndugu wa kiislamu wa watoto hawa walisema; Hatutawaacha watoto wetu (tutawakamata kwa nguvu na tutawalazimisha wawe Waislamu. Matokeo yake Mwenyezimungu aliteremsha aya hakuna kulazimisha dini.

Uislamu hautaki kujilazimisha kwa watu kutumia nguvu.Kwa sababu hii anakwepa aina zote za kusambaza dini ya Kiislam.Kuuliza miujiza ya kustaajabisha inayotokea mkononi mwa Mtume s.a.w bila ya kukaribishwa.Uislamu ulianza tangu ubinaadamu ulipokamilika, Imezungumziwa vya kutosha na kumbukumbu za matendo ya miujiza kwenye Qur-an ambayo Inawakabili binaadamu wenyewe kupitia sehemu ya Sheria zake na vithibitisho vinavyokubalika kwa sababu hii haikutumia nguvu zinazooneka-na kama njia mojawapo.

Mwanahistoria Muingereza anayefahamika sana kwa jina la Phillip Marshall Brown aliandika,Hata kama walipata ushindi di mkubwa.Mturuki mwenye huruma alitoa idhini (kibali) kwa watu ndani ya nchi amba zo waliteka haki za kutawala wenyewe (ku-jitawala)kulingana na mila na desturi zao.

Wakati Napoleon Bonaparte alipovamia Ufalme wa Omani mwaka 1798-1799 alitaka (alihitaji) kuwa na wa-Armenia wanaoishi ndani ya uasi wa Palestina na Syria. Balozi wa Ufaransa ndani ya Istaribul (sebastian) alimjibu wa-Armenia wameridhi-ka na wanavyoishi hapa kwa hivyo itakuwa ni vigumu kuwabadilisha kuwa waasi. 42

10. Urahisi (katika wajibu wa kidini) ni moja ya misingi ya Uislamu.

Haukufika mwisho wa huruma za Mwenyezimungu wetu wakati wote aliwatachia waja wake utulivu na akaufanya kila mwelekeo wa uislamu ukawa rahisi. Mwenyezimungu ameellezea ndani ya Qur-an tukufu katika aya zifuatazo.

- “Mtume ameaminu yaliyoteremshwa kwake kutoka kwa Mola wake, na Waislamu, (pia wameamini hayo): wote wamemuamini Mwenyezimungu, na Malaika wake, na Vitabu vyake, na Mitume wake; nao hao Waislamu na Mtume wao husema, Hatutafautishi baina yao wote katika Mitume wake wote (tunawaamini). Na husema: Tumesikia na tumetii. (Tunakuomba) msamaha, Mola wetu! Na marejeo ni kwako.” Suratul (Al-Baqarah 2:285)

- “(Mwezi huo mlionambiwa mfunge) ni Mwezi wa Ramadhani ambao imeteremshwa katika (mwezi) huo hii Qur-an ili iwe uwongozi kwa watu, na hoja zilizo wazi za uwongozi na upambanuzi (wa baina ya haki na batili). Atakaye kuwa katika mji katika huu mwezi wa Ramadhani afunge. Na mwenye kuwa mgonjwa au safarini, basi (atomize) hisabu (ya siku alizowacha kufunga) katika siku nyingine. Mwenyezimungu (anakutakieni) yaliyo mepesi wala hakutakieni yaliyo mazito, na pia anakutakieni mtimize hisabu hiyo, na (anakutakieni) kumtukuza Mwenyezimungu kwa kuwa amekuongozeni, ili mpate kushukuru”. Suratul (Al-Baqarah 2:185)
- “Na ipiganieni dini ya Mwenyezi Mungu kama inavyostahiki (kupiganiwa). Yeye amekuchagueni (muwe uma ulio bora). Wala hakuweka juu yenu mambo mazito katika dini. (Nayo dini hii) ni mila ya baba yenu Ibrahim; yeye (Mwenyezimungu) alikwiteni Waislamu tangu (katika vitabu vya zamani) huko; na katika (Qur-an) hii pia (mumeitwa jina hilo), ili awe Mtume shahidi juu yenu na nyinyi muwe mashahidi juu ya watu (waliotangulia). Basi simamisheni swala na toeni Zakka na shikamaneni pamoja kwa ajili ya Mwenyezimungu. Yeye ndiye Mola wenu. Mola mwema aliyoje, na

msaidizi mwema alijoje!” Suratul (Al- Hajj 22:78)

- “Mwenyezimungu anataka kukuk-hafifishieni maana Mwanadamu ameumbwa dhaifu (hana nguvu kubwa kabisa za kiwiliwili wala nguvu kubwa za kupigana na moyo na shetani)”. Suratul (An- Nisa 4:28)

Mjumbe wa Mwenyezimungu (Rehemma na amani ziwe juu yake) ameeleza moja ya kanuni ya utulivu katika Uislamu ni kama ifuatavyo;

Mwenyezimungu ameamrisha Malaika wake kama ifuatavyo; Kama mja wangu atatarajia kufanya tendo baya basi msilinukuu (msilirikodi) mpaka pale atakapolifanya. Na wakati akilifanya basi mlinukuu (mlirikodi) kama dhambi moja dhidi yake.

Kama ataacha kwa ajili yangu basi mlinukuu (mlirikodi) kama bashirio la zawadi (swawabu) kwa kumuhurumia. Na kama mja wangu anatarajia kufanya (tendo) jambo zuri basi mlinukuu (mlirikodi) kwa ajili yake kama zawadi (swawabu) hata kama hajalifanya. Na kama ataliendea na kulifanya tendo (jambo) hilo mlinukuu (mlirikodi) kama thawabu kwake kuanzia mara kumi

hadi mara mia saba. (Suratul Bakhari, Tauhid, 35; Muslim, Iman 203, 205)

Majamaa waungwana waliwasilisha kwamba mjumbe wa Mwenyezimungu (Re-hema na amani ziwe juu yake) alikuwa mtu mwema ambaye kirahisi aliwezakupata na kufanya vitu kuwa rahisi kwa wengine 43.

Mifano ifuatayo inauonyesha kuwa Uislam ni dini ya utulivu;

- Binaadamu anawajibika kwenye vitu ambavyo vimo ndani ya uwezo wake na nguvu zake. Hawezi kufanya kitu ambacho hajaulizwa na hatowajibishwa kwa vitu ambavyo viro nje ya nguvu (uwezo) wake.
- Katika Uislamu ni lazima (muhimu) kukabiliana taratibu (polepole) na madhambi kama vile kunywa pombe, kujihusisha na riba na uzinzi wowote uliokatazwa (uliohararamishwa) taratibu kuanzia hatua ya tatu mpaka ya nne.
- Ni lazima kuchukua udhu kwa maji kabla yakufanya ibada, Vilevile kuchukua udhu kwa udongo safi (kutayamam) inaruhusiwa wakati hakuna uwezekano wa kupata maji au wakati maji ni ya baridi sana na hakuna uwezekano wa kupata maradhi.

- Wasafiri wameruhusiwa kupunguza uhalisi wa rakaa nne za swala ya lazima kwa kuzifupisha kwa rakaa mbili kutokana na uwezekano wa kuchoka sana na ukose-fu (upungufu) wa mda.
- Kisheria ni lazima kusimama katika swala (kiyaam). Vilevile walewote ambao hawana uwezo wa kusimama wanaweza kuswali badala ya kulinga na hali zao kwa kukaa, kulala chini au kuonyesha ishara kwa macho yao.
- Hapaitajiki sehemu maalum kwa kufanya ibada (kuabudu). Mtu anaweza kufanya ibada sehemu ye yote ambayo ni safi. Mjumbe wa Mwenyezimungu (Allah) s.w (Rehema na amani ziwe juu yake) alisema (Nilikabidhiwa ardhi yote kama sehemu safi ya kufanya ibada (kuabudu) kwahivyo basi anayeamin kutoka kwenye langu ni lazima afanye ibada wakati wa ibada (swala) unapoingia popote pale alipo. (Bukhari, Tayammum)
- Funga (kufunga) kunaweza kuonyesha ugumu kwa wote ambao ni wagonjwa au kwa waajiri wanaoweza kudhurika nayo. Kwasababu hii, Binaadamu wameachwa huru katika swala la funga ya Mwezi Mtukufu wa Ramadhani kama hawatafunga

basi watafunga pale watakapo pona au watakaporudi kutoka safarini.

- Kama kuna ulinzi (jeshi) linolohusika na safari ya Hijja kwa sababu ya mambukizo ya magonjwa au vita n.k. Kisheria imekuwa ni lazima Waislamu wanaoenda Hijja wachelewe (waicheleweshe Hijja) hadi vitisho vitakapo pungua.

Kama mkuu wetu Mtume (s.a.w) alisema “Sifa kwake Mwenyezimungu (Allah) ambaye ametoa (amedhihirisha) utulivu katika dini”.

11.Uislamu unaleta matumaini na matarajio ya matokeo mazuri

Uislamu unahitaji watu kuwa na matarajio ya matokeo mazuri. Mwenyezimungu amelazimisha”Huruma yangu naitoa kwa vitu vyote”Mjumbe wa Mwenyezimungu alipouumba vitu vyote aliandika kwenye kitabu kwamba juu ya Ufalme wake”Huruma yangu itashinda ghadhabu (hasira kubwa) yangu” (Bukhari Tawheed)

Kuamini huku kunatosha kwa Waislamu kuwa na matumaini ya kutosha. Tabia za ziada (nyingine)zinazofariji Waislamu katika maisha ni pamoja na kusamehe, hu

ruma,subira,tawakkul, (kudhamiria na kutegemea Mwenyezimungu kujisalimisha kwake),kuridhika kwa kila hali nakutarajia vitu vizuri kuhusu watu.Muislamu anayesadikisha kwamba matatizo na magonjwa wanayokumbana nayo yanaondoa madhambi na kuongeza shahada (ukubwa) wa imani (kiroho). Pia kufanyakazi muhimu ya kufunga mizigo au maisha kuwa mepesi. Haiwezekani muislamu kuuzunika wakati amefanya kila kitu kwa nguvu zake na mwisho akakubali,akaridhika kwa chochote kinachokuja kutoka kwa mwenyezimungu (Allah).Muislamu huyo hataiwe vipi anaishi katika dunia yenye utulivu na amani.

Milango ya majuto makubwa imefunguliwa kwa wale wasio amini na wale wanapotenda madhambi hadi mda (wakati)wa mwisho.Mtu anaweza kurejea katika kundi la waumini au kutubu hadi pale atakapoona alama za kifo au alama za siku ya mwisho (kiyama au siku ya hukumu vitamkamata mtu ghafla,ni muhimu kurudi kwa Mwenyezimungu bila kumpoteza .Mwenyezimungu anasema “A.Z-Zumar (kampuni) 39:53-54) Enyi waja wangu mlajidhulamu nafsi zenu! Msite tama na rehema ya Mwenyezimungu; bila shaka Mwenyezimungu husamehe

dhambi zote; hakika yeye ni mwingi wa kusamehe na mwingi wa kurehemu.”

Mjumbe wa Mwenyezimungu (Rehema na amini ziwe juu yake) amekataza watu kudhani bahati mbaya baadhi ya vitu, ametuamrisha tuangalie kila kitu kwa matarajio mazuri ya baadae na tuvitafsiri vitu katika hali nzuri.

Uislamu unaamrisha tena kukwepa matarajio mabaya juu ya viumbe wote. Vilivile tunatakiwa tuangalie watu kwa mataraji mazuri. Katika Qur-an tukufu imelazimisha kuwa “Enyi mliaoamini! Jiepusheni sana na (kuwadhania watu) dhana (mbaya)kwani (kuwadhania watu) dhana (mbaya) ni dhambi. Wala msipeleleze (habari za watu). Wala baadhi yenu wasiwasengenye wengine. Je! Mmoja wenu anapenda kula nyama ya nduguye aliyekufa? La! hampendi : (Basi na haya msiyapende). Na mcheni Mwenyezimungu. Bila shaka Mwenyezimungu ni mwenye kupokea toba na mwingi wa kurehemu.” (Al-Hujurat (The private quarter) 49:12)

Kwa kuongezea, Wale wanaoamini walekeze akili kwa “Uvumilivu wa vyote vilivyoumbwa kwa ajili ya Muumbaji (Allah)” ni mtawala. Kwsababu ya upendo wanaouhisi

kwa Mwenyezimungu, wataukabili uumbaji wake kwa huruma; wanaona kila kitu kinachotoka kwa Muumba wanayemtukaza ni cha kuamini. Wamekubali kutosheka kwa kila kitu kinachotoka kwa Mwenyezimungu (Allah).

12. Uislamu unasisitiza Umoja wa Jamii

Kwa muumbaji wao binaadamu ni jamii ya viumbe hai. Binaadamu hawezi kuishi mwenyewe. Anahitaji binaadamu mwengine ambapo ataanzisha ukaribu na kuunga-na nao. Mbali na hayo binaadamu ameumbwa kwa udhaifu na hana uwezo wa kujitosheleza mahitaji yake mwenyewe. Kwa hiyo binaadamu wanatakiwa kuishi pamoja kwa mshikamano, wanatakiwa wasaidiane, na wafanye shughuli zao pamoja kwa ajili ya Mwenyezimungu (Allah).

Mjumbe wa Mwenyezimungu (Rehema na amani ziwe juu yake) amesema kama ifuatavyo; Mikono (msaada) wa Mwenyezimungu upo pamoja na mshikamano, yule ataae acha mshikamano ataishia kwenye njia ya Jahanam” (Tirimiz, Fit 7/2167)

“Mshikamano ni huruma, mfarakano katika makundi ni mateso” (Ahmad Ibn Hanbal, IV, 278).

Matendo yote ya kuabudu kama vile kuswali kwenye mkusanyiko, Ibada ya Ijumaa, Ibada za furaha, Hijja, Kutoa sadaka kisheria, Kusaidia watu njia za kujipatia riziki, Kujitolea na mahusiano ya kibinaadamu kama vile Mazishi, Harusi, Kutembelea wagonjwa, Kushikilia uhusiano imara kwa watu, Kusaidi maskini wakati wote, Kuwaitia moyo watu kuwa jamii moja. Japokuwa kuna matatizo yanayojitokeza wakati watu wanapoingiliana, Subra na ustahamilivu ndio ufunguo (muhimu). Uislamu umeahidi zawadi kubwa kwa Waislamu ambao wanishi katika jamii na wanafikiria kujitwisha matatizo ya watu.

Mtume wetu mkuu (s.a.w) alikuwa akisimulia watu kwa ukarimu na hajawahi kuvunja miyo yao ingawa alikuwa akisumbuliwa na watu fedhuli au kukatishwa tama. Mjomba yake Abbas (Mwenyezimungu alifurahishwa naye) aliona huruma kwa hali ya Mtume (s.a.w) na alisema Ewe Mjumbe wa Mwenyezimungu! ninaona kwamba watu wanakupa matatizo, Wanakusumbua kwa fujo (ghasia) zinazoongezeka. Kwanini usitengeneze hema maalumu na ultumie kufanya mazungumzo na watu? Mtume wetu (s.a.w) (Rehema na amani ziwe juu

yake). Ambaye ametumwa kama huruma kwa dunia yote alisema;

“Hapana! Hadi pale Mwenyezimungu atakaponichukua kutoka baadhi yao na akanielekeza kwenye utulivu, nitaendelea kuwa nawo. Haijalishi, waache wanikanya-ge visigino vyangu, wavute nguo zangu au wanisumbue kwa fujo wanazoziedeleza”!

Mjumbe wa Mwenyezimungu (Rehe-ma na amani ziwe juu yake) aliamrisha tena kitu kilekile kwenye Taifa lake kwa kusema:

“Muislamu anaeishi na watu na akau-milia maumivu (machungu) wanaousaba-bisha ni bora kuliko Muislamu ambaye ha-yupo nao na anakwepa uvumilivu wa mau-mivu (uchungu)” (Tirimizi,Kiyamah,55/2507)

Uislamu unawaeleza watu kwenye maisha yanayobadilika na shughuli za kijamii kwa kutangaza tufanye kazi ili tupate kujimudu, Tuoe na tupate watoto, Tusaidie watu njia za kujipatia rizki, Kutoa misaada, Kutumia mda (wakati)vizuri,Kutumia dunia kama sehemu ya kipato cha baadaye kwa kiasi kikubwa, Kuweka wazi ukweli kwa binaadamu wote na kuwa mbali na mambo mabaya yote, Kulinda vitu vizuri, Maisha ya utawa, Vizazi venye afya na Nchi.

“Kimahesabu ni kwamba mtu ambaye anafanya matendo mazuri ataona mali-po yake na anayefanya matendo maba-ya ataona matokeo yake hata kama ten-do hilo ni sawa na kipande kidogo mno (chembe moja)”.⁴⁶Uislamu umerahisisha uangalifu,Uimara na Umakini wa maisha.

13. Uislamu umeweuka thamani kub-wa sana juu ya Binaadamu

Uislamu umepewa nafasi ya pekee na heshima kwa binaadamu na vyote vilivyo-umbwa.Hii tunaona katika aya zifuatazo ndani ya Qur-an

- “Bila shaka Tumemuumba Mwana-adamu kwa umbo lililo bora kabisa”Suratul (Tyn 95:4)
- “Na hakika tumewatukuza wana-adamu na tumewapa vya kupanda barani na baharini,na tumewaruzuku vitu vizu-ri vizuri,na tumewatukuza kuliko wengine katika wale tuliowaumba,kwa utukufu ulio mkubwa (kabisa)”. (Suratul Al- Isra 17:70)

Siku moja msururu wa mazishi yalipita kabla ya Mjumbe mkuu wa Mwenyezimun-gu (Rehema na amani ziwe juu yake)na Mjumbe wa Mwenyezimungu alisimama na

aliambiwa:" Mjumbe wa Mwentezimungu,Je ni mabaki ya Myahudi!"na Mtume wa Mwenyezimungu (Rehema na amani ziwe juu yake)alisema "Je ye ye pia sio binaadamu?" (Bukhari,Janaiz,50:Muslim,Janaizi 81)

Kama ilivyoonekana,Mtume wetu Mkuu alisimama kwa heshima kwa uwepo wa binaadamu,ambaye Mwenyezimungu amemuumba kwa uangalifu mkubwa.Ndio ma ana alionyesha kwamba binaadamu wote sio kuwa wanaishi mara moja ,lakini pia aliyejuja ana thamani ya kuheshimiwa.Ya'la bin Murra (Mwenyezimungu alifurahishwa naye)alisema:

"Nilimsindikiza mkuu wetu mheshimiwa Mtume s.a.w haraka na majeshi mengi.Wakati Mjumbe wa Mwenyezimungu (Rehema na amani ziwe juu yake)alipokatisha pembeni ya binaadamu ye yote aliyejuja,aliagiza aziweke haraka iwezekanavyo,alikuwa halilizi kama ni Muislamu au Kafiri (Sio Muislamu)" (Hakim,I,526/1374)

Vipi thamani ya Maisha ya nafsi ya binaadamu aliye kufa vinapewa heshima?Hii inaelezewa kwenye Suratul (Al-Maidah 5:32). Ambayo inasema

“Kwasababu ya hayo tukawaandikia wana wa Israili ya kwamba atakayemwua mtu bila ya yeye kuua mtu, au bila ya kufanya fisadi katika nchi, basi ni kama amewaua watu wote; na mwenye kumwacha mtu hai (kumsaidia kuishi) ni kama amewa-acha hai watu wote.Na bila shaka Mitume wetu waliwfikia na hoja zilizo wazi; kasha wengi katika wao baada ya haya walikuwa waharibifu sana katika nchi”. Kwasababu hii kujiua mwenyewe au kuua kisheria imekatazwa na kwa wale wote wanaofanya hivyo,wameandalika adhabu kali sana.47

Mtukufu (Mheshimiwa) Maulana Jalaladdin Rumi alisema “Kama ningeweza kuweka wazi thamani ya kweli ya binaadamu, Mimi na Dunia sote tungechomwa (Tungeunguzwa). Kwa bahati mbaya binaadamu haja tambua thamani yao na wanajishusha wenyewe. Wakati binaadamu alipokuwa na uhakika na nguo yenye thamani bora, alijitengenezea mwenyewe kiraka cha kwenye sweta”

Uislamu unampa binaadamu haki ya kumiliki sawa na kulingana na heshima na hadhi aliyonayo.Kulingana na Uislamu, kuwepo tu kwa binaadamu ni hali ya kutosha kupata haki muhimu za binaadamu.

Wanazuoni wa sheria ya kiislamu wa-nauchukulia Ubinaadamu kama tabia ya binaadamu,Ni asili ya haki za binaadamu. Hivyo walipanga kukabili ulimwengu na ha-wakuchagua baadhi ya watu kulingana na dini,jamii,jinsia,tabaka na Taifa.

SEHEMU YA PILI

NGUZO ZA IMANI

Masharti ya Imani katika Uislamu

Katika Uislamu, kanuni za imani zinategwmea ufunuo, sio mawazo ya binaadamu au unavyoolewa wewe mwenyewe. Umuhimu wa imani umeelezwa wazi katika Qur-an tukufu na semi (methali) na mila za Mtume (s.a.w) (hadithi) katika utaratibu unaoeleweka vizuri. Inawezekana kuelezea kwa ufupi kwa namna (mtindo) ufuatavyo;

1. Kuamini Mwenyezi Mungu

Mwenyezimungu yupo na ni mmoja, hakuna mwanzo au mwisho wa uwepo wake, hafanani na alivyoviumba au hafanani na chochote kile alichokumba. Uwepo wake hautegemei kiumbe chochote kile anaishi kwa maadili yake mwenyewe. Uhai wake ni muhimu kwake mwenyewe.

- Uwepo (uhai) wake ni mbali na nje ya kuzaliwa, kuzaa, kuwa baba au motto, na kuishi kwa mda au mahali (sehemu) bila ya kuhitaji njia yoyote, yeye anajua kila kitu, anasikia yote na anaona yote.

- Anajua yote yanayoendelea katika dunia na yote yanayotokea mbali na pale (dunia),yote yanayoshuka kutoka angani na yote yanayopanda (paa) kwenda angani nay eye ni mwingi wa huruma,anasamehe mara kwa mara.Wasioamini husema “Haitajato-ke saa (ya hukumu) kwetu” sema,Hapana! Lakini kuna uhakika mkubwa kwa Mungu wangu, litajatokea (lisaa) juu yenu,kwake ye ye anayejua wasioona,kwake hakijafic-hika hata kipande kidogo cha mbingu au ardhi (dunia):Je, kuna kitu chochote kidogo kuliko hicho au kikubwa,lakina imehifad-hiwa kwa urahisi wa kueleweka kwamba Mwenyezimungu atawapa zawadi wote wanaoamini na wanaofanya matendo ya uadilifu;kwa hayo atawasamehe na watapata ukarimu mkubwa.Suratul (Saba 34:2-4)
- Mwenyezimungu anajua kila mwanamke (mwenye kizazi) ambaye anabeba, kwa kiasi gain vizazi ni vifupi au vinazidi.Kila kitu anakiona anavilinganisha.Nisawa kwa-ke kama mmoja wetu ana ficha maneno ya Mwenyezimungu au anayatangaza wazi-wazi; kama ana ficha uongo wake usiku na mchana anakwenda kuutembeza kwa uhu-ni, kama mtu atasema maneno kwa sauti ya kubwa hiyo sio kitu kwa kweli Mwenye-zimungu anajua kilicho siri na kipi bado ha-

kijafichika sana. (Ar-Ra'd, 13:8-10; Taha, 20:7; Al-Qasas 28:69; As-Sijda 32:6; Hud, 11:5).

Kwa kuongezea, Mwenyezimungu anaujunzi halisi na usiopimika (mkubwa mno), pia anauwezo halisi. Vinginevyo anaweza kuumba vitu vyote tunavyoviona na hangeweza kuhimili (kumudu) uhai wao. Mwenyezimungu amewasilisha furaha yake kwetu kama ifuatavyo;

- Uhalisi wa kwanza wa mbingu na ardhi unatoka kwake; wakati alipoamrisha vitu aliviambia "kuweni na vikawa". Suratul (Al-Baqara 2:117)
- Na uumbaji wako na ufulufuaji wako hauna busara, lakini kama nafsi ya pekee, Mwenyezimungu ni mwenye kusikia na kuona kila kitu. Suratul (Luqman 31:28)
- Na uamuzi wa saa (ya hukumu) ni sawa na kufumba na kufumbua macho au haraka zaidi: Mwenyezimungu ananguvu (uwezo) juu ya vitu vyote. Suratul (An-Nahl 16:77)

Mwenyezimungu anaimani ya mais-ha na anausia kuwa na Imani, anataka na anafanya chochote anachotaka. Pia anasi-fa zinazostahiki kuwa Ishara ya kuongoza (kalam), anaongea bila ya sauti au barua, na

ametuma vitabu kwa wanaadamu kupitia wajumbe wake.

Mwenyezimungu ni muumbaji pekee wa ulimwengu bila mwenzi ye yote, yeye ndiye ameumba, anafanya alivyoviumba viishi, anaruhusu wafe, ataruhusu warudi kuishi tena (atawafufua), anaandaa zawadi (tunzo) kwa waja (raia) wema na anaandaa mateso kwa wenye madhambi. Mwenyezimungu ana sifa ya msingi ambayo inaelezea ukamilifu wa wazi kutokana na upungufu wa sifa hizo. 50

2. Kuamini Malaika wake

Mwenyezimungu (s.w) amewaumba Malaika kuwa ni viumbe wa kuvutia kutokana na nuru kabla ya kuumbwa kwa mwanaadamu. Malaika hawakuumbwa kwa jinsia ya kike wala ya kiume na hawaachi wala hawaachiki kumtumia Mwenyezimungu. Wanatii na kufuata matekelezo yote kutoka kwa Mwenyezimungu na vilevile wanazungumza na Mwenyezimungu. Hawafanyi uasi kwa Mwenyezimungu wanatekeleza amri za Mwenyezimungu ipasavyo. Hawana mahitaji ya kibinaadamu kama vile kunywa, kula, kulala na wala hawachoki

na hawachoshwi.Hawana matamanio ya nafsi,Hawafanyi mambo maovu (dhambi).

Wanatubu kwa nguvu kubwa, kishindo na kasi kubwa.Bila kujali ukubwa wa kazi wanazopewa, wanamda wa kuzitekeleza kwa amri na ruhusa ya Mwenyezimungu.

Hawawezi kujua mambo yaliyojificha (ghaibu) na mambo ambayo anayafanya Mwenyezimungu.Wanajua mambo ambayo wanaelekezwa na Mwenyezimungu.

Majini (Jini) ni viumbe ambao hawao-nekani na mwanaadamu. Ni viumbe wenyе ufahamu na maamuzi kama binaadamu, wanalazimika kufuata maamrisho ya Mwenyezimungu (s.w), na wamegawanyika katika makundi mawili, walioamini na wasioamini Mwenyezimungu. Shetani mmojawapo wa majini.51

3. Kuamini vitabu vyake

Mwenyezimungu mtukufu amewate-remshia Mitume wake maandiko ambayo yameambatana na sheria katika kuamini kwake,kufanya ibada,mafundisho na maisha kwa ujumla katika dunia.Kurasa za maandiko ya kale (al-Suhuf al- Ula) yanateremshwa kwa Nabii Ibrahimu (A.s) na

Nabii Mussa (A.s),kitabu (maandiko) cha Taurati,Zaburi,Injili naQur-an ni vitabu vi-kubwa vitakatifu. 52

4. Kuamini mitume yake

Adamu ni Mtume wa kwanza na Muhammad (s.a.w) ni Mtume wa mwisho.Kati yao,Kuna Mitume mingi imetumwa,Baadhi yao wametambulishwa kwa Umma na baadhi yao hawakutambulishwa kwa Umma. Hatuwezi kutofautisha kati yaMitume na walivyofundisha kwa Umma wao.Kwani Mitume wote walikuwa ni wakali,wa pole,wa kweli na wenye uwezo wa juu wa kiakili wa kufuata matakwa yote ya kufundisha dini. Dini ambayo inawaondoa katika Mazambi. Hawakuwa na vinywaji walivyokuwa wakitumia bali walikuwa wanatumia Wahai kutoka kwa Mwenyezimungu.

5. Kuamini siku ya mwisho (Maisha ya baadaye)

Siku ya mwisho au siku ya hukumu ni siku ambayo hutokea baada ya kufika mwisho wa dunia na kuanza kwa maisha mapya.Baadaya kufufuliwa kutoka kwenye vifo na kuhesabiwa kwa amali ambazo vi-

umbe wamezichuma wakiwa Ulimwengu-ni (Duniani) kwa walioamini watakwenda Peponi na kwa wasio amini watakwenda Motoni.Kwa wale wote walioamini na kufanya dhambi watapelekwa Peponi baada ya kutumikia hukumu yao Motoni.Na wale ambao hawakufanya dhambi wao watakwenda moja kwa moja Peponi.

6. Kuamini Qudra

Allah (s.w) anajuwa yale yote yaliyofanywa na waja wake na yatayofanywa na waja hao kwa wakati ujao.Kila kitu kitafanyika pindi tu muda na saa itakapofikia.Na Mwenyezimungu huyajua yote hayo kabla hayajafanyika.Kwahiyo Allah (s.w)amemfanya Mwanaadamu kuwa huru na bila ya kikwazo chochote.Allah anajuwa yaliyopita na yajayo kutokana ya kuwa hana mwisho wa Elimu.Na ameandika yale yote yatakayotokea.Na Mwenyezimungu hujua anachofanya,Anaweza kufanya kwa saa na dakika juu ya kupatwa kwa jua kwa umakini wake na bila ya wanasyansi kujua kua saa au dakika ipi jua litapatwa.Ingawa sasa wanasyansi wanaweza kujua juu ya upatwaji wa jua na mwezi kutokana kwa kufanya utafiti wa mahesabu.Kwa ku-

jua hivyo ndio wanaweza kutujulisha kuwa kuna kitu kinaweza kutokea.Mwanadamu hupenda kufanya kitu chochote kutohana na uelewa wake aliokuwa nawo.Kwa kufanya hivyo ndio maana Allah ametufanya tukawa huru.Mwenyezimungu amemfanya mwanaadamu akawa na uwezo wa kufanya anachotaka,japokuwa Allah anamadhumuni mazuri kwa Mwanaadamu na ya haki lakini hakumfanya Mwanaadamu awe ni mwenye kufanya maovu (dhambi).

B. AINA ZA IBADA NA HEKIMA ZAKE

Tumeshaeleza kwa undani juu ya kuwepo kwa Mwenyezimungu.Mwenye sifa nyingi,Aliye umba binaadamu kwa umakini na katika umbo lililo bora.Aliwapa uhakika juu ya umuhimu bora (mkubwa)wa uumbaji wao na aliwapa nafasi kubwa (bora) zaidi na ukarimu.Hata hivyo hivi kweli inawezekana kwa kila binaadamu kuwa hana shughuli katika kuwepo kwake humu duniani na hana majukumu ye yote?Hebu fikirini kuhusu hili,Je shughuli na sehemu tulizojaaliwa viumbe (binaadamu) wenye ufahamu (akili timamu) zina maadili sawa na wanyama au viumbe wasiokuwa na ufahamu (akili timamu).Ni vipi inawezekana

kufikiri kuhusu binaadamu katika uumbwaji wake.Je angeumbwa kama mzunguko wa chakula,kunywa,kuowa na kuzalisha vipro kwa muda,kujitupa ye ye mwenyewe mahali pasipo na kitu na kumezwa na kifo. Mwenyezimungu amesema katika Aya za Qur-an zifuatazo.

Kuabudu inamaana ni kutekeleza wajibu wa kuwa raia (mja),mtiifu na kujisalimisha kwa Mwenyezimungu (Allah) s.w.Kwa upana wa maana yake ni matendo yote ya binaadamu,maneno,hisia na fikra wakati napajaribu kuishi kwa makubaliano anayoyataka Mwenyezimungu.

Kuabudu ni neono la kushukuru amba-lo lazima litatoa matokeo ya haki mbele ya Mwenywzimungu (Allah) kwa mwenye kustahili kutokana na kujitolea kukumbusha na kuwa mkarimu.

Matendo ya kuabudu yanayofanya ambayo ni ya kweli yana faida kwa mtu (yule) anayeyafanya.Hii ni kwasababu kuabudu kunawaokoa watu kutoka kwenye majonzi ya vitu na kuongeza hamu zao na matarajio makubwa sana.Kuabudu kuna-ongeza upewo wa fikra za binaadamu.

Zaidi ya hayo,ibada siyo kwa ajili ya maisha ya baadae (akhera)tu.Kwa kuon-geza kwenye faida za imani pia inafaida zinazoonekana.Hii ni kwa sababu Uislamu ni mfumo uliokamilika ambao haudharau (haujaacha) fani yejote katika shughuli za binaadamu,lakini umeelezea mwelekeo wote wa maisha.Vilevile Uislamu umean-zisha utulivu baina ya (kati ya) maeneo ya shughuli za binaadamu.Kwa sababu hii matendo ya duniani yanayomfanyika kishe-ria kwa amri ya Mwenyezimungu yanapata zawadi tukufu (bora sana) ya ibada.Ibada yenyewe ina vitu vingi sana na faida zina-zookekana.Baadhi ya hekima na ustadi wa jambo hili binaadamu mwenye akili wanaweza kuzielewa,wengi wao hawawezi kuzi-elewa.

Kwa namna yejote chimbuko (asili)la ibada ni kufanya kazi zetu kwa usafi kama waja wa Mwenyezimungu na sio kupa-ta faida katika dunia hii.Kwa ajili ya kutia matumaini,tunapenda kuzungumzia kuhu-su faida za ibada zilizotuleta hapa duniani.

1. Taratibu za swala (ibada) na heki-ma zake.

Taratibu za swala ni aina ya ibada ambayo huanza kwa takbira (kwa kusema, Allah Akibaru) ie Mwenyezimungu ni mkubwa na kumalizika kwa salamu au kusalimia. Ina baadhi ya vitendo na maneno.⁵⁴

Mwenyezimungu ameagiza wanaadamu wachukue udhu, watunze miili yao, nguo na usafi wa mazingira kabla hajawaamrisha kufanya ibada kama vile; kuswalikuzuru (kuzunguka) Al-kaaba na kusoma Qur-an. Tukichunguza maudhui ya udhu na taratibu za kuoga (Al-ghusl), uislamu umesisitiza sana kufanya usafi unaoonekana ili kuongeza usafi wa imani. Kwasababu hii vitabu muhimu na vya juu vya falsafa ya sheria ya kiislamu vyote vinaanza na kipengele kinachohusiana na usafi. Faida mojawapo ya swala ni kumfanya binaadamu aishi katika mazingira (maisha) masafi sana.

Umuhimu wa usafi katika maisha ya binaadamu haiitaji maandamano. Zaidi ya hayo swala inakinga watu kutofanya aina zote za madhambi. Vilevile inazuia wasioona (vipofu) kutofanya vile wanavyotaka wao na kutokuwa na madhumuni (dhamira] na mtindo isiyo zuilika (rekebika).⁵⁵ Kwa kuwa

inafanyika mara tano kwa siku,imekuwa ni dawa madhubuti dhidi ya matamanio ya kimwili ambayo humfanya mtu asimkumbuke Mwenyezimungu.Inazuia matamanio na hasira (uchu) na inamuongoza mtu moja kwa moja katika njia ya kweli na iliyonyooka kwa kila kitu (jambo).Kwa hivyo muumini anaye swalii kwa ajili ya Mwenyezimungu mwisho wa maisha yake ya Duniani na Akhera atakuwa ni mzuri kwa sababu amejilinda kutokana na madhambi na matamanio ya mwili.

Swala inaanrisha (inajenga) ukweli kwenye akili kwamba Mwenyezimungu pekee ndiye mmiliki wa dunia na kuhakikisha kwamba binaadamu wakati wote anahisi hivi.

Kuswali mara tano kwa siku kunawaoa binaadamu (watu) kutoka kwenye ukamilifu wa shughuli zao zakila siku na kuna wafariji,kuwaondowa wanaadamu kwa wakati (mda) Fulani kutoka kwenye vitu vyote vinavyowapa wasiwasi hapa duniani,kunasaidia wanaadamu waweze-kuelezea kujisalimisha kwao na shukrani zao kwa Mungu wao.

Wakati wa unyong'onyevu (uchovu) mwanaadamu anakumbana yeye mwenye-

we na anapata nafasi ya kufikiria dunia kwa undani.Waislamu wa Marekani walibadilisha Matt Salesman mmissionari wa kwanza alisema kama ifuatavyo “kutokana na kuswali nimepata utulivu na amani katika swala ya Ijumaa!wakati ninapokuwa msikitini ni mda muhimu kwangu kuipatia nafsi (roho) yangu utulivu”. 56

Waislamu walimbadilisha Profesa Timothy Gianotti wa chuo kikuu cha Toronto aliyesema “Wakati ninapoelemewa ni kama vile nimeipa amani,ninakuwa nahisi usalama zaidi kama vile nipo kwenye ardhi yenyeye amani.Na pale ninapozidiwa nahisi kama nimerudi nyumbani kutoka mbali sana.Huenda mshamfikia Mwenyezimungu.Kiasi hiki ndicho mnachoweza kueleza swala ni hisia ya Amani na Utulivu. 57

Swala ni kustahamili (kumudu) imani kwa ajili ya Mwenyezimungu.Pia inaponya miili (vitu) vinavyoonekana.Ukweli unaojulikana ni kwamba swala inatoa nafasi kwa viungo (vitu) mbalimbali kusogea, kwa ajili ya viungo kukunjika na misuli kukaza na kuchchia, kuupa mwili kazi.Swala pia ni kitu kinachoweka sawa maisha ya Muislamu.Ibadha hii ambayo hufanyika kwa mda Fulani na

katika sheria Fulani, inamzoesha mtu awe na nidhamu na maisha yenye mpangilio.

Waislamu wanaweza kufunga swala zao mmojammoja popote pale wanapotaka,lakini Uislamu unatia moyo watu waswali pa-moja katika mkusanyiko.Hii ni kwa sababu swala inayofanyika katika mkusanyiko inatufunza kuwa na umoja kama waja wa Mwenyezimungu bila ubaguzi wa kabilia,rangi,lugha,cheo au daraja.Tunakuwa na kusaidiana kila mmoja katika mazingira ambayo uhusiano wa umoja umekuwa imara tukifahamu kuwa sisi ni kama Taifa mmoja (ummah).Katika mazingira ambayo binaadamu wanamshikamano na wanachangia mawazo na dhamira (madhumuni),tofauti baina ya mtu mmojammoja itazuiwa na kila mmoja atahisi wako sawa na wengine na watajenga undugu ndani ya miyo yao na watapatana vishawishi vyta tama vyta kujua dini.

Kwa kweli kuswali mara tano kwa siku ni kitu kidogo sana na ni kazi rahisi kufanya na binaadamu.Ndani ya masaa ishirini na nne (24) mda ambao binaadamu ataacha kufanya shughuli zake za kidunia na kufanya ibada kwa ajili ya Mwenyezimungu ni sawa na dakika 24 tu.Kwa kujitolea kidogo

tu binaadamu atakuwa amepata vitu vikubwa na faida za imani.

2. Funga na hekma zake

Funga ni ibada ambayo inahusisha kujizuia chakula, vinywaji na tendo la ndoa kati ya asubuhi kabla ya jua kuchomoza mpaka kuzama kwa jua.Ibada hii hufanyika kila mwaka katika mwezi Mtukufu wa Ramadhani.

Kwa kujifunza ubora wa subra,kujizuia na kuwa mbali na matamanio;vitu vyote hivi ni lazima katika maisha ya funga timilifu.Funga ni kama kinga ambayo humilinda na kumtukuza mtu na matamanio ya kula,kunywa na kujamiana.Funga pia huwasaidia wanaofunga kuwa na maadili mema kama kuzamilia,kuvumilia,kuwa na msimamo na kuwa na subra.Kwakuwa na uzoefu wa mahitaji na njaa,funga inatukumbusha je thamani ya neema tulizopewa.Funga hujaza nyoyo zetu na sifa na shukrani kwa Mwenyezimungu.Pia huruma na misaada kwa waja wake.Kwhiyo funga ndio dawa sahihi ya kuwarekebisha wenye vivu,husda na wenye roho za kwanini (shingo upande).Hakuna cha kushangaza,funga ililetwa kama wajibu na

si kwa umati huu tu bali hata umma zilizopita kama Mwenyezimungu anavyoelezea “Enyi mlioamin!mmelazimishwa kufunga (saumu) kama walivylazimishwa waliokuwawa kabla yenu ili mpate kumcha Mwenyezimungu”.

Iifunga iweze kuwa timilifu kila mmoja wetu lazima aepuke na vitu kama vile uongo,udanganyifu,kuapa au kuapiza na kulani,kupigana,kusengenya,kukashifu na mambo yote mabaya nay a dhambi.

Mtume wa Mwenyezimungu amewashauri (amependekeza) waumini wanaofunga kuwa watulivu katika sehemu za ukatili wowote (wanapokutana na mambo ya kikatili), Na kwa jinsi hii mtu anajitoa katika mabaya.

Funga huleta siha kwa mfungaji.Hii tunaweza kuiona katika miti, miti hupukutika majani katika kipindi cha kiangazi, kwahiyomimea haiwezi kupata maji kwenda katika mizizi.Mpaka inapofikia kipindi cha masika ambapo barafu huyeyuka na mimea hupokea maji na kuchipua tena.

Baada ya miezi michache ya kufunga, wakati masika inapofika miti huzaa sana

mpaka tunaweza tukaiona kutokana na majani na maua mengi.

Hata madini pia yanahitaji funga. Injini na mashine hupunzishwa baada ya kufanya kazi muda mrefu, kupunzishwa huko hu-zisaidia injini na mashine ziweze kumudu katika nguvu yake ya awali.

Jamii ya madakitari inatupasha kuwa kufunga chini ya siku 30 haifai na kufunga siku zaidi ya 40 itakuwa ni tabia na haitakuwa na faida kumpunzisha mtu kula na kunywa kwa muda maalum (fulani).

Katika siku za karibuni kuna njia mpya ya uponyaji uliofanyika magharibi, magonjwa sugu yameponywa na funga ya mda mfupi au mrefu kulingana na hali ya mgonjwa.⁵⁸

Funga pia inasaidia akili na nafsi kufanyakazi kwa siha. Pia tujikumbushe umuhimu wa funga kuwa si kuutesa mwili au kuupa mzigo mzito. Mtume wa Mwenyezimungu amesisitiza tuamke na tuchelewe kula daku tunapofunga na kuharakisha kufutari.⁵⁹ Lengo halisi la funga ni kujisalimisha kwa Mwenyezimungu kuondoa matamanio na kuwa wachamungu na kuten-geneza mazingira ambayo yatamfurahisha Mwezimungu au yatamridhia Mwenyezi-

mungu kwa mtu mmojammoja na jamii kwa jumla.

3. Zakka, Sadaka, Misaada na hek-ma zake

Zakka inatolewa na wenyewe uwezo am-bao wamefikia kiwango cha kutoa zakka. Ki-wango cha 2.5% ya mali inaweza kutolewa kama zakka kwa masikini au mafukara; kuna maofisa wanahusika na kukusanya zakka ni wale ambao nyoyo zao zimepatanishwa na ukweli ie ambao huwabadili waliofunga-mana, wanaojaribu kununua uhuru wao; uliyopo katika madeni; ambao hupigana ka-tika njia ya Mwenyezimungu na yaki. Suratul (Tawbah 9:60) ambayo inasema “Sadaka hupewa (watu hawa): Makafiri na masikini na wa naozitumikia na wanaotiwa nguvu nyoyo zao (juu ya uislamu) na katika ku-wapa uungwana watumwa na katika kuwa-aidia wenyewe deni na katika (kutengeneza) mambo aliyoomrisha Mwenyezimungu na katika (kupewa) wasafiri (walioharibikiwa). Ni faradhi inayotoka kwa Mwenyezimungu, na Mwenyezimungu ni Mjuzi (na) Mwenye hikima”.

Zakka inalinda maisha ya kijamii ,ina-muunganisha kila mmoja na mwengine

kuwa ndugu na kuwa na maoenzi kwa kulginda mali zao zisiwazuzue na kufanya israfu kwa kubadili mwelekeo wa matamanio yakufanya mabaya kama wivu na usengenyaji na kufanya yaliyo mema.

Zakka inapunguza tofauti kati ya maskini na matajiri na hivyo inapunguza umaskini.Na hivyo inazuia uhalifu wa mali.

Caliph Omar bin Abulsziz ali alipomtuma Afisa wake wa Zakka kwenye nchi za kiafrika alishindwa kugawanya Zakka,hivyo alirudishwa.Hii ni kwasababu hakuweza kutafuta mtu wa kupewa zakka.Badala yake Caliph aliweza kununua watumwa wengi na akawaachia huru. 60

Zakka pia ni daraja kati ya watu wenye hali tofauti hivyo inaunganisha jamii. Kwasababu hii Mtume wa Mwenyezimungu alisema “Zakka katika uislamu ni sawa na daraja”.61Kulingana na mwanazuoni mwingi Qatada anasema kwamba aya zinaonyesha kuwa “Zakka ni daraja kati ya pepo na moto,mwenye kulipa zakka hulivuka daraja kufikia pepo. 62

Faida ya zakka inayo kufariji wanayopokea ni kubwa kwa wanaoitoa,hivyo Zakka inamaanisha kutakasika kwa mtu kuto-

ka katika maradhi ya nafsi (matamanio) na maaswi huakikisha kuwa mali pia zimeta-kaswa na zimeneemeka. 63

Na hivyo kutakasika kwa moyo na nafsi kunaitoa nafsi katika matamanio nahii ni mojawapo ya hekima za funga alizoziele-zea Mtume.

Ibada ya Zakka pia huleta fikra za kibi-naadamu katika kumiliki na kutokuwa wa-binafsi.

Zakka inaelezea kushukuru ambapo wenyewe uwezo wanalazimika kutoa katika neema walizoruzukiwa. Mwenyezimungu Mtukufu aliwaeleza kuwa neema huonge-zeka kama tutamshukuru Mwenyezimungu na kama tusipomshukuru Mwenyezimungu basi neema zitapungua.64

Kama zakka isipotolewa, faida za zakka hugeuka kichwa chini miguu juu na bada-la yake humuangamiza mtu na jamii kwa ujumla. Mtume wetu alisema (alituhabarishia) kuwa Zakka imeonekana kama mzi-go mzito katika jamii na kama itaondolewa katika jamii kwamuda madhara mbalimbali yatatokea na kuwadhuru watu.65

Haya yalijitokeza aliposema “Taifa lolote litakaloacha kutoa zakka basi halitapata

mvua na kama mvua haikunyesha hivyo havatakuwa na wanyama na mvua itasimama kabisa". (Ibn Majah,Fiten,22;Hakimu,IV,583/8623)

4. Hijja na hekma zake

Hijja ni aina ya ibada ambapo waislamu wenye mali na wenye afya huifanya kwa kuizuru kaaba iliyopo Makka kwa kipindi cha siku kazaa,mara moja katika kipindi cha maisha yao,na kwa kufanya kafara.

Watu wanaona ibada nyingi,kutakasika na kumkumbuka Mwenyezimungu wakati wa Hijja wanamkumbukuka Mungu katika kila hatua na huweka mapenzi zidi ya Mwenyezimungu kwenye nyoyo zao.Pia hupata tabia nzuri kama vile furaha,subra ,utiifu,unyenyekevu,kujisalimisha,nidhamu wakati wa kufanya hiyo Hijja,maandalizi ya kifo na siku ya hukumu,kutozuru mimea au viumbe wengine,na kufikiri vibaya kuhusu mtu yejote.

Hii ni kwasababu Hijja katika mzunguko wake kunaviashirio Fulani ambavyo huusisha matendo mbalimbali katika sehemu mbalimbali takatifu.Kila mmoja anafaidika katika kila kipengele.Hijja humtakasa mtu katika maisha yake yote ya

kiimani.Hii ni kwasababu Hijja imejazwa na dalili za huruma,Huruma zenyewe na mapenzi kama vile kutowinda,kutoua hata inzi,kutochuma hata jani na kutodhuru ki-umbe chochote cha Allah.

Waislamu ambao wameenda Hijja husimamisha udugu wa kiimani kwa kuwa pamoja ,sehemu mmoja na katika mda mmoja.Vitu kama utaifa,tabaka,rangi au mavazi havitiliwi maanani na hivyo udu-gu wa kiislamu husimama badala yake. Mwenyekiti wa bodi ya wafanyakazi,Tajiri au Maskini,mwenye ujuzi au asiye na ujuzi,mtawala au mtawaliwa wote huwa pa-moja katika mavazi sawa,sehemu sawa na misururu sawa.Waislamu husikiliza matati-zo ya kila mmoja wao na hutuma ujumbe kwa ndugu zao waliombali. 66

Tunapoangalia mifumo ya ibada tunona kuwa uislamu ndio mfumo halisi wa maisha,sio ibada au shughuli ifanikayo mara moja kwa wiki.Uislamu unajumuisha nyanja zote za maisha kutoka kuzaliwa hadi kufa na mengineyo baada ya hapo.Profesa aliyesilimu wa chuo kikuu cha Toronto Timothy Gianotti alisema nilipouchagua uisla-mu nilijua kuwa dini hii inalengo la kuubadili dunia yote kuwa sehemu ya ibada.

“Hii ni kwa ajili kuondoa matamanio na hakuna haja ya kuitaji makazi yenye kuvutia.Kwa mfano swala ndio rahisi na pia ni rahisi kufanyika kwa kila mmoja kwa kumkumbuka Allah katika muda wowote”.(Ahmet Boken-Ayhan Eryigit,Yeni Hayatlar (New Lives),I,15-16).

C. MAKATAZO KATIKA UISLAMU NA MADHARA YAKE

Mwenyezimungu mtukufu katika Qur'an ameturuhusukunufaika kwa vitu vizuri na visafi.Na Mwenyezimungu amekemea wanaoharamisha vitu hivyo.Pia Mwenyezimungu hakatazi vitu vevye manufaa kwa mwanaadamu isipokuwa vyenye madhara tu.Suratul (Al-A'raf 7:33)ambayo inasema “Sema (uwaambie) Mola wangu ameharimisha mambo machafu yaliyodhihirika na yaliyofichika,na dhambi na kutoka katika taa (ya wakubwa) pasipo haki,na kumshirikisha Mwenyezimungu na ambacho hakuiteremshia dalili (ya kusema kishirikishwe naye) na (ameharimisha) kusema juu ya Mwenyezimungu msiyoyajua”.

Dhambi na Maasi ni sumu sawa zinazosababisha vitu na imani,ingawaje shetani na matamanio ya nafsi huyafanya (dhambi

na uasi) kuwa vitu vizuri na venye kuvutia kwa watu.Watu wamekuwa wakidanganyaika na hivi na badala yake mwishoni kuaribu maisha yao ya kiimani.

Kwa kutofautisha pasi na kuruhusiwa vitu vilivyokatazwa ni sawa na kutojumishwa na vitu ambavyo ni vichache.Ingawaje hakuna anayejua kwanini hivyo vitu vinakatazwa,Watotowa Adam (Wanaadamu) wanatamani vitu vilivyoaramishwa,ambavyo vinakiwango maalumu na kuviacha walivyroruhusiwa.

1. Riba

Riba inategemea sheria ya kupata vitu bila kulipia bei,kwa muonekano inao-nekana kusaidia na kuwa rahisi kwa watu lakini kiuhalisia haisaidii chochote zaidi ya kuwanyonya watu ambao wanaonekana kuwa katika hali ngumu.Kwasababu hii huu ni upotoshaji wa haki za waja wa Mwenyezimungu.Huu ni uwasi ambao unaharibu uchumi ndani na nje ya dini pamoja na fikra ,hii inasababisha wala matajiri kupata nguvu za ziada na maskini kunyonywa zaidi.Hii inasababisha nyufa mionganoni mwa makundi mbalimbali ambapo wanauchumi maarufu wameligundua hili,Jamii nzuri kati-

ka suala la uchumi ni zile ambazo zinzweza kuzibiti mfumo wa bei na Riba (kusiwepo na mfumko wa bei wala riba).

Pamoja na hayo Riba imeleta maasi mengi sana katika jamii kama vile ongezeko la bei; kuzuia fikra za maadili kama vile kutembeleana, kushirikiana, kuungana, kuo nyeshaa mapenzi na huruma; kuondoa ubinafsi na kuweka chachu ya kupata hela na kuathiri bei ya vitu vingine vyote.

Riba huwaweka watu mbali na kazi ya kupata hela na (kutokuwa na nafasi) kuto shughulika na uzalishaji. Wanaokula Riba wanaondoa njia muhimu za mapato kama vile kilimo, biashara na ujasili amali. Na kinachobaki ni kutengeneza hela kwa hela, Na hii ni hali hatari ambayo hupunguza uzalishaji. Kupata hela kwa kuititia Riba ni kinyume na matakwa ya watu na jamii, Ingawaje baadhi ya watu wanaweza wakapenda. Katika muda usio wampito, Riba huweza kugeuza rasilimali watu katika jamii kichwa chini mi-guu juu na badala yake kuwanufaisha wanaokula Riba tu.

Katika Qur-an Tukufu inaeleza kuwa Mwenyezimungu na Mtume wake wame-tangaza vita juu ya wanawojishughulisha na Rushwa. 67 Hii tunaiona katika Suratul

(Al-Baqara 2:275) ambayo inasema “Wale wanakula Riba,hawasimami (kuendesha yao) ila kama anavyosimama yule ambaye Shetani kamzuga kwa kumsawaa; (wako mbioni tu hawana kituo). Na haya ni kwa sababu wamesema, “Biashara ni kama riba”, hali Mwenyezimungu amwihalalisha biashara na kaiharimisha riba.Na aliyefikiwa na mauidha kutoka kw Mola wake (ya huku kukatazwa riba), kasha akajizua, basi yamekwisha mthibitikia yale (mali) yaliyopita (aliyokwisha yapata);na hukumu yake iko kwa Mwenyezimungu.Lakini wa-naorejea (kula riba) basi hao ndio watu wa Motoni,humo watacaa milele”.

Kwahiyu katika uonwo wa Mtume maa-si makubwa ni kujinufaisha na Riba.68Ili ku-lilinda Taifa kutoka katika dhambi hii,Mtume amewaalani wote wenye kutoa ama kupo-kea Riba na maofisa wenye kufanya shug-huli zao kwa Riba na wanaoshuhudia mi-kataba ya Riba,Mtume amesema kwamba hivi vyote dhambi yake ni moja. 69

Mtume wetu (s.a.w) amewalaani wote wenye kusababisha Riba kwenye jamii ya kiislamu, hakuna sehemu ya Riba kwa namna yoyote ile na hakuna awezae kuika-

ribia Riba, hivyo yale yote yasababishayo uasi na fitna yameondolewa.

Riba ni dhambi ambayo imekatazwa katika dini zote.Hii ni kwa sababu,Riba ina madhara katika aya za Qur-an Tukufu ina-elezewa kuwa Riba imekatazwa hata kwa Mayahudi. 70

Hivyo ni kosa kufikiri kuwa,uchumi usio na Riba katika dunia ya sasa hauwezekani.Uchumi bila Riba unawezekana,na kuna jamii ambazo zimefanikisha hili.Uislamu umekataza kabisa Riba na badala yake umependekeza kufanya kazi kwa kushirikiana na kuongeza (kukuza) mtaji kwa kuu-fanyia kazi.Hii ni kwasababu njia hii itam-nufaisha kila mmoja.Zaidi ya hayo,uislamu unasisitiza kukopa au kukopesha kadri ya uwezavyo, kwa ajili ya Allah (Qard Hasan) na pia uislamu unauchukulia mkopo waliopewa walio katika matatizo kuwa ni bora zaidi kuliko Sadaka.Vilevile kwa kutoa Zakka na Sadaka,uislamu unaufanya uchumi na jamii visiyumbe.

2. Kunywa Ulevi

Vilevi ni vinywaji hatari ambayo hupumbaza asili ya binaadamu.Hali halisi ya bina-

adamu ni pale binaadamu anapokuwa makinna hajalewa.Na haikubaliki binaabamu kutojitambua na kusinzia au kuwa mzembe.Hivyo matokeo ya kupoteza umakini mara nydingi ni kuvuka mipaka ya ALLah.Na mwishowe kupata madhara ambayo hayakwepeki, kwa wanaolewa.

Kunywa pombe ni sababu kubwa sana ya fitna kwa mtu binafsi na jamii pia.Unywaji wa pombe huathiri uwezo wa kufikiri, wakati akili ndio yenye utambuzi way ale yatakiwayo yafanyike kwa ajili ya dunia.

Hivyo uwezo wa kufikiri unapopotea, mtu huweza kufanya makosa makubwa ambayo yanalinganishwa na kuwatoa pale inapodondokewa na cheche za moto, hivyo nirahisi sana kufufua maasi yaliyopo katika ubongo na moyo kama mtu atalewa.

Kupitia pombe na kamari,shetani hupenyeza chuki,uadui na uhasama mionganoni mwa watu na kuwafanya kila mmoja wao kupigana na mwengine na hivyo kuzuiya watu kuwa mfukara katika dunia na akhera pia.Hivyo,shetani huangamiza dunia na akhera pia.

Profesa wa Kirusi, Richinsky alisema maneno ya hekma yafuatayo "Shetani hu-

wasubiri katika chupa na huondoka kutoka kwenye pombe na kuzowea kila walicho-nacho.Hunyakuwa pia shati la mwisho walilonalo na kitafunwa cha mwisho ambacho motto walienae anaweza kula.

Zaidi ya hayo shetani huwatenganisha watu na familia zao,huwafanya watumwa na kutawala afya,utawa,dhamira,shangwe na pongezi,utulivu pamoja na furaha zao za mapato.Kwanza kabisa hebu fikirini ni kiasi gain cha nguvu hypotea katika mtiririko wa kutengeneza pombe na vilevi. Pia jaribu kutathimini ni chakula,vinywaji na vibarua kiasi gain hypotea kupita kiasi katika kutengeneza Pombe. Jaribu pia kutathimini billion ngapi za kilo za mikate,matunda damu, Tini na Zabibu ambazo watu huzipoteza kizembe katika mitambo ya kutengenezea pombe,lakini kamwe hapatatokea njia za ukosrfu wa chakula katika dunia,si chakula cha binaadamu tu bali hata cha kulisha wanyama kitapatikana.

Bajeti ya shetani (pombe) katika chupa haiwezi kujulikana ukamilifu wake.Hii ni kwasababu wale wamfuatao shetani (vilevi) hulipa kodi yote kutumia pombe lakini watu haohao hujikongoja na kwenda kuli-pa kile walichoazima kwa wengine (deni).

Shetani maranyengi hulipa hela timilifu (hapohapo) madeni yote hata kama mtu hana hela ya kutosha kulipa huweza kuiba, kuuwa au hata kuuza heshima au utawa wake au familia yake lakini yote hii ni kuhakikisha kuwa analipa kodi ya shetani (kupata hela ya pombe)

Kwasababu ya pombe maisha ya watu wengi wenye hadhi na heshima yameharibika. Watu hawa mara nyingi wamekuwa wakipoteza heshima zao. Pombe na vilevi vimeangamiza afya pia za matumaini ya watu wakubwa. Hii ni kama sauti na majengo makubwa ambayo hayawezi kujengwa juu ya majitaka, hivyo ni vigumu makubaliano au maisha ya katika Taifa la pombe na vilevi. Hivyo kazi ya kulitengeneza Taifa na kulifanya kuwa zuri linahitaji kulizindua Taifa kwanza kutoka katika hali hii ya hatari. 72

Kulingana na ripoti ya hivi karibini ya shirika la afya duniani (W.H.O) inayojumuisha nchi thelathini uuaji wa binaadamu ni 85% ambapo 60%-70% ni mauaji yatokeayo ndani ya familia ya mtu mwenyewe, ubakaji ni 50%, uvamizi ni 50%, vurugu za kifamilia ni 70%, utoro kazini ni 60% na 40%-50% ni magonjwa ya akili yatokanayo na pombe. Halikadhalika 90% ya watoto wa walevi

huugua magonjwa ya akili.Pia kuna uwezekano mkubwa wa mwanamke mlevi kuzaa motto mwenye ulemavu kwa 35%,hii ni kwa sababu pombe huzuia ukuaji wa motto tumboni kwa mama yake na hata baada ya kuzaliwa,pia pombe husababisha mtindio wa ubongo,kutoongezeka urefu na matatizo mengine ya kitabia.Tangu kuanza kwa ulevi watoto wa walevi wamekuwa wakiishi katika familia zenyenye ugomvi na vurugu zisizoisha,kuna uwezekano mkubwa wa kuongezeka kwa mmonyoko wa hisia na matatizo ya kitabia,hivyo watoto wengi katika familia hizi hukosa mafanikio shuleni na katika maisha pia. 73

Kutokana na ripoti ya ofisi ya Serikali ya kingereza,mzigo wa mapigano,majeraha na gharama za hospital na vinginevyo vinyavyotokana na pombe katika uchumi wa kiingereza wa mwaka hufikia billioni 30 za dola za marekani. 74

Mtume (s.a.w) aliamrisha “Kamwe usinyewe pombe kwasababu,pombe ni mama wa maasi yote na fitna”. (Ibn Majah,Ashriba,1). Pia Mtume alisema “Kama wingi wa kitu kitamfanya mtu anywe basi hata kidogo chake pia ni haramu” (Abu Dawud,Ashriba,5/3861;Tirimizi,Ashriba,3/1865).

Kwasababu hii, mtu asidanganywe na wale wasemao “Hakuna madhara kwa kunywaa kiasi kidogo cha pombe kwani hakimsababishii mtu kulewa”. Imeelezwa watu kuwa kama wingi utasababisha ulevi hata uchache pia umeharamishwa, kwani uislamu una-jikinga na uasi katika nyanja zote kwa kufunga mipaka ya dhambi na hautilii maanani ufumbuzi wa nadharia ambao hauendani na vitendo katika maisha. Pia uislamu umeweka makatazo (umeharamisha) kwa hekma kwao ili kuwatia hofu na kuwapa adhabu wanayostahiki kwa kukiuka makatazo haya. Hali hii inaonyesha jinsi gain uislamu unavyomthamini mwanaadamu na kumkumbatia kwa huruma naupole usio kifani.

3. Uzinzi (Uzinifu)

Uzinifu na ufuscaka mara nyingi huonekana kama ni makosa na kinyume cha tabia za kufikiri za wanaadamu, maadili, mifumo ya sheria na dini zote.

Ufuscaka husababisha kuchanganyika kwa matabaka ya damu na familia na (ku-vunja) kuacha, kuharibu vitu kama udugu, ujirani na urafiki. Vilevile kuhatarisha mizizi ya Imani na uadilifu katika jamii. Tabia hizo humfanya binaadamu kuwa mtumwa wa

matamanio ya kimwili,kujizalilisha na kupo-teza hadhi.

Uzinifu na ufula pia unamadhara mengi kwa afya,wanaouendekeza wame-weza kufa kwa magonjwa ya zinaa yanayo-ambukizwa kama kaswende na kisonono. Pia ukimwi ambao katika dunia yetu ya leo hauna kinga umeweza kuenea sana kwa njia ya uzinifu.

Allah (s.w) anawapenda waja wake sana na hawapendi wadhusi, Na kwasa-babu hii ametukataza tusiikurubie zinaa na hakusema tusiifanye.Hii tunaiona kwenye aya zifuatazo Suratul (Al an-am 6:151) “Sema (waambie): Njooni nikusomeeni aliyoku-harimishieni Mola wenu (na aliyokuarimishieni si yale ya uongo mnayojidai nyinyi kuwa Mungu amekuamrishi): ya kwamba msimshirikishe na chochote.Na wafanyieni wema wazazi wenu. Wala msiwauwe wato-to wenu kwasababu ya umaskini.

Sisi tunakupeni riziki nyinyi na wao pia.Wala msikaribie mambo maovu yaliyo dhahiri na yaliyo siri.Wala msimwue mtu ambaye Mwenyezimungu ameharimisha (kuuawa),ila ikiwa (imetokea) haki (ya ku-uawa).Amekuusieni haya ili mpate kuyatia akilini” (myafuate). Na katika Suratul (Al-Isra

17:32) ambayo inasema “Wala msikaribie Zinnaa.Hakika hiyo ni uchafu (mkubwa) na ni njia mbaya (kabisa).

Kwahiyo mtu lazima ajiweke mbali na mabaya yote yanayoweza kusababisha uzinifu.Mtume (s.a.w) anaelezea jinsi gain uzinifu na uhusiano jinsi gain unavyoudhuru moyo hata kwa kuangalia tu harakaharaka.

“Kiongozi katika yale aliyokatazwa ni mionganini mwa mishale ya sumu ya shetwani. Atakaejiweka mbali na makatazo,kwa hofu atakuwa amemuheshimu (mtukuza) Mwenyezimungu,Hivyo Mwenyezimungu atamzawadia imani ambayo utamu wake hata uwisi katika moyo” (Hakim,IV,349/7875, Haythami,VIII,63).

Kwasababu hii uislamu ukachukua tazuri kama vile wanaume na wanawake kujihifadhi kama ilivyoelezwa katika dini, kuwa mbali na tabia ambazo zinaweza kutoa umakini wao, kukaa falagha kati ya mwanamme na mwanamke na kujilinda na uzinifu katika jamii. Na hi indo maana,kuangalia kwa matamanio au uhusiano wa karibu ambao unaweza kusababisha fikra za watu kwenda katika njia isiyo sahihi imechukuliwa kama njia mmojawapo ya kusababisha uhusiano. Uislamu haukusimamia hapo tu

bali umetoa majukumu kwa familia na jamii kwelimisha watoto, kutofanya uzembe watoto wanapofikia umri wa kuo a au kuolewa labda kuwe na umuhimu, kufanya ndoa rahisi na kushikilia dini ya Mwenyezimungu na maadili yawe hai katika jamii kama inavyowezwa kukusanywa kutoka katika mafunzo mbalimbali lengo la uislamu si kumuadhibu mwenye hatia bali ni kuwasaidia watu waweze kuishi katika ulinzi na utulivu kwa kulinda mazingira ya uhalifu kwa kuunda jamii.

Pamoja na hayo katika historia ya uislamu, Adhabu za uzizi na ufulka zimeonekana mara chache. Pamoja na madhambi hayo yaliyooredhesheshwa juu, Uislamu pia umekataza dhambi zifuatazo;

Kuuwa, kufanya mazingaombwe (miujiزا), unyanyasaji, uongo, usengenyaji, uhanini, kukashifu, wizi na kamari.

SEHEMU YA TATU

QUR-AN TUKUFU

1. Ufunuo utunzaji (uhifadhi) wake

Allah (s.w) ameishusha Qur-an katika kipengele (vipengele) ili kuifanya iwe yenyewe kueleweka kwa wasomaji na wala hakuis-husha Qur-an yote kwa wakati mmoja.Hali hiyo imeifanya Qur-an kuwa muhimu yenyewe manufaa kwa wanaadamu.

Mtume (s.a.w) amepokea ufunuo huo wa Qur-an.Inapotoka wakati Mtume anashushiwa aya au sura ya Qur-an basi humuita mmoja kati ya mswahaba aliyekuwa kari-bu wakati huo na kuanza kuandika aya hiyo au sura hiyo.101 Na swahaba anaiandika aya hiyo au sura hiyo katika kifaa maalumu kilichokuwa kinatumika wakati huo na baa-dae anamsomea tena Mtume (s.a.w) kuto-kana na alivyoandika juu ya aya au sura hiyo. 102

Mtume (s.a.w) alikuwa akihani aya hiyo kwanza kwa wanaume halafu kwa wanawa-ke maswahaba.103 Na waislamu wanahi-fadhi aya hiyo kwa vifua vyao au kwa kuan-

dika pemberi ili wapate kuhifadhi baadae. Qur-an hiyo inatumika pindi pale waislamu wanapofanya ibada ya kuswali ambayo ni mara tano kwa siku.Hata katika mwezi mtukufu wa Ramadhani.Mtume (s.a.w) na Jibril () walikuwa wakisomeana Qur-an kwa kila mmoja kumsomea mwenzake.

Katika mwaka wa mwisho wa maisha ya Mtume (s.a.w) alifanya hivyo kwa mara mbili.104 Kutokana na hali hiyo Mtume (s.a.w) na baadhi ya maswahaba walikuwa wanatumia kwa kuhifadhiana Qur-an mwisho Mtume Muhammad,Jibril,Mtume Zayd bin Saabit na Ubay bin Ka'b (Rehema za Mwenyezimungu ziwe juu yake) pia walikuwa wanasomeana Qur-an kwa kila mmoja. Mtume (s.a.w) yeye alisoma mara mbili kwa Ubay bin Ka'b.105

Kwa hitimisho Mtume na Maswahaba wake walikuwa wanafanya kwanguvu za ziada juu ya kuhifadhi Qur-an.Kwahiyo jithada zote zikakamilika na kufanya Qur-an kuwa kitabu kimoja na kukifanya kuwa kikamilifu.

2. Miujiza

Kila Mtume alikuwa na miujiza yake kutohana na kipindi alichokuwa na cheo. Kati-ka kipindi cha Nabii Issa (a.s) alikuwa ndiyo anaeaminika kwa sayansi ya madawa na hata katika mambo ya phizikia. Kwasababu hiyo alikuwa na uwezo wa kuwafanya vipo-fu kuweza kuona na viziwi kuweza kusikia na waliokufa kuweza kufufuka.

Katika kipindi cha Nabii Mussa aliku-wa na uwezo wa mazingaombwe (Magic) kwa kipindi chake cha Unabii. Na katika kipindi cha Mtume Muhammad (s.a.w] ali-kuwa na ufasaha wa lugha na uwepesi wa kutumia lugha kwa maana hiyo ndio imefanya kuwa Qur-an imeshushwa kwa lugha ya kiarabu na kuwa na ufasaha wa kusomeka kwa Qur-an hiyo.¹⁰⁷ Katika nyanja hizo za ufasaha, umakini wa sheriah zilizotungwa na kuifanya Qur-an kuwa mi-ujiza.¹⁰⁸ Pindi pale wapagan wasipotaka kuamini juu ya Qur-an, Allah (s.w) anawapa changamoto, na anawauliza kwa kuambia kuwa waandike nao kama wataweza.

“Na mkiwa mnashaka kwa haya tuliom-teremshia mja wetu basi leteni sura moja ya mfano wake na muwaite mashahidi wenu badala ya Mwenyezimungu, ikiwa mnase-

ma kweli, na wala hamtofanya kamwe basi uogopeni Moto ambao kuni zake ni watu na mawe, uliowekewa makafiri.” Suratul (Al-baqara 2:23-24)

Usemi kuwa kama kiumbe ambacho kinaweza kufanya juu ya hukumu kwa umakini wa uadilifu zaidi sio kweli bali Allah (s.w) ndie anaye weza peke yake kuwa hakimu wa kila jambo sasa hivi na baadaye.

Wasio amini walisikia hayo maneno na kusema kuwa maneno hayo yanawafanya kuwa ya kutokuwa na uwezo wa kuhukumu.Aya inaelezea uadilifu wa kutoka ulimi na ulimi na unyoofu na unyoofu. 109

Kushindwa kwa kutoafikiana kwa wapaganijuu ya Qur-an na kuifanya kuthibitisha kinyume na wasiwasi (mashaka) na ya maajabu.Kwa kusema “Nawalio kufuru walisema msisikilize Qur-an hii na ipigieni makelele huenda mkashinda”Suratul (Haa Mym Sajdah 41:26).

Qur-an ni mashairi au kitu kisichovutia au ni kitu kisicholingana na kitu chochote. Lakini kumbe Qur-an ni nzuri kama wasomaji Qur-an ambayo huvutia kadri wanavyoisoma na unavyoendelea kuisoma na

kwa wanaosikiliza pia wanavutiwa kwa ku-sikiliza kwao. 110

Qur-an inaposomwa inawachoma moyo wa mwanaadamu pindi anaposikiliza Qur-an. Kulikuwa na Wapagani watatu am-bao walikatazana kusikiliza Qur-an nawo ni Abu Sufian, Abu Bahl na Ahmes bin Shariq nawo bila ya kuambiana kwa kificho waliku-wa wanasikiliza Qur-an kutoka kwa Mtume (s.a.w) wakati alipokuwa akiswali swala ya usiku na jinsi alivypkuwa akisoma Qur-an.

Na walikuwa wakitembeleana kila mmja na kuambiana juu ya Qur-an walivyo-kuwa wakisikia ambayo iliyokuwa ikijirudia kusomwa mara tatu kila usiku.Na baadae wakasema “Na sasa tusimwambie mtu ye-yote katika hali hii iliyokuwepo kwanini Al-lah atakuwa amewaweka katika daraja la chni.Na tusimwambie mtu ye-yote juu ya hili swala”Na baada ya kukanyana wakafikia makubaliano kwa kila mmoja bila ya kum-wambia mtu. 111

Qur-an inaelezea maisha ya watu tofa-uti na katika hali tofauti na kipindi tofauti. Na aya zake zinafanya (zinatoa mwanya) kwa mtu anaye sikiliza aweze kuielewa vi-zuri.Qur-an toka zama za Adam hadi kufikia zama hizi za wanasyansi.Mmoja kati ya

waandishi wazuri nae ni Mustafa Sadiker-Rafii anasema “Moja kati ya maajabu ya Qur-an ni ile hali ya stori yake ilivyoeleze-wa katika kipindi vyote vilivyotokea kwa uk-weli ambavyo vilikuwa havijulikani kwa kila kipindi,historia ambayo hutoa mwanga kila wakati” (Wahyul Kalem Kuwaitts 11,66)

A. Kutujulisha tusiyoyajua

Qur-an Tukufu hutupa habari ya vitu tusivyoijua.Habari hizo zinatuonesha kweli juu ya maajabu.Hata kama imegusa wakati wa wanachuoni na wanasayansi juu ya historia ya matukio yaliyotokea na yatakayotokea,ambayo hayakugundulika kwa miaka 1400 iliyopita.Katika Kiensaklopida ya dunia kutaishia kwa kujirudia kwa vitu ambavyo vimeshapita.

Katika kipindi Qur-an ikiwa inashushwa kulikuwa na uharibifu (kutojulikana) kwa historia ya ‘Ad, Thumud na Noah’s Flood’ maangamizo ya kaum Noah’s, lakini wakati huu Qur-an inatuelezea vyakutosha juu ya ‘Ad, Thumud na maangamizo ya kaum ya Noah’s.

Qur-an pia inatupa habari juu ya vitu vitakavyotokea baadae.Kulikuwa na vita kati

ya Romans na Zoroastrians ambayo baadae walishinda.Ambao ni wapagani walitoka kuchukua bahati ya waislamu.

“Warumi wameshindwa katika nchi iliyoko karibu nao baada ya kushindwa kwao watashinda;katika miaka michache.Amri ni ya Mwenyezimungu kabla yake na siku hiyo Waumini watafurahi kwa nusura ya Mwenyezimungu.Na Mwenyezimungu hwanusuru awatakaye.Naye ndiye mwenye nguvu na mwenye rehema”Suratul (Rum 30:1-5)

Na wakati Byzantium ilipoanguka hakuna mtu aliywahi juu ya hilo na ni Qur-an ndiyo iliyotuambia juu ya uzaifu wa Byzantium.

“Ni ahadi ya Mwenyezimungu.Mwenyezimungu havunji ahadi yake,lakini watu wengi hawajui”.Suratul (Ar-Rum 30:6).

Pia Allah (s.w) anaeleza ahadi yake juu ya historia ya Romans walivyoshindana na Persians katika kipindi chini ya miaka tisa.Ni siku hiyo waislamu walipokuwa washindi katika vita vya Badri dhidi ya Wapagani. 112 Allah (s.w) alielezea juu ya maisha ya Pharaoh aliyejifanya Mungu Mtu ili watu wamuabudu katika maisha yake,pia

jinsi yaliyomkuta katika bahari nyekundu. "Ala!sasa?Na hali uliasi kabla yake na ukawa mionganini mwa mafisadi!Leo,basi tutakuokoa kwa mwili wako,ili uwe ishara kwa ajili ya walio nyuma yako.Na hakika watu wengi wameghafilika na ishara zetu".Suratul (Yunnus 10:91-92).

Mpaka sasa mwili wa Pharaoh upon a umehifadhiwa ikiwa nywele zake, ngozi yake ipo kwenye nyumba ya makumbusho iliyoko huko Uingereza.Katika jumba la makumbusho.

B. Mwanga wa uvumbuzi wa kisayansi

Katika Qur-an Tukufu kuna aya nyingi zinazotoa mwanga kwa maendeleo ya sayansi na uzinduzi wa kisayansi.Aya hizo zinazotoa habari ya baadae.Madhumuni ya uislamu ni kuonesha upweekee wa Allah (s.w) katika nyoyo za watu nakuwa muongozo kwa maisha ya mwanaadamu.Katika mda zote zinaelezea juu ya phisikia ya kisayansi ambayo uelezea juu ya binaadamu.

Qur-an Tukufu inaelezea juu ya chanzo cha binaadamu katika vipande vipande vya aya mfano wa mfumo wa uzazi wa mwa-

naadamu ambao wanasansi wa sasa ndio wanaoweza kugundua juu ya mfumo wa uzazi. 133

Katika kitabu chake chake cha (Embriology) ndani ya ufuko wa uzazi Prof.Dr Keith L.Moore alilinganisha utafiti wake na kitabu cha Qur-an Tukufu na kugundua kuwa utafiti wake na Qur-an vinaendana sawa.Kwahiylo alikubaliana moja kwa moja na Qur-an.Hata hivyo Qur-an ndio kichwa cha Sayansi yote ya madawa.Mfano baada ya utafiti wa Moore Felt alivutiwa na Qur-an pamoja na Mtume (s.a.w) kwa elimu ya maajabu ya Qur-an tangu miaka 1400 iliyopita. Pia alipata kueleza kuwa alijifunza kutoka kwenye Qur-an kwenye kitabu chake cha pili kabla ya kuzaliwa (Before we are born). Pia alisema "Kwa jinsi gain mnaweza kuelezea uwepo wa Qur-an: Alijibu "Kuwa Qur-an si chochote bali ni ufunuo kutoka kwa Mwenyezimungu (s.w)

Katika miaka ya hivi karibuni kumegundiuliwa ulmwengu unapanuka na nyota zinakwenda kwa kasi kubwa mno.Kutokana kwa kwenda kasi hiyo kwa kiasi kikubwa sana.Kwa mfano milioni 10 ya mwanga kwa mwaka inakwenda umbali wa lensi ya 250

kilomita kwa sekunde.Na kasi hiyo ya bilioni 10 kwa 250,000 kilometa kwa sekunde.115

Hali hiyo imeelezewa kwenye Qur-an (Adh-Dhariyat 51:47) ambayo inasema “Na mbingu tumezifanya kwa nguvu na uwezo na hakika sisi bila ya shaka ndio wenyewe uwezo wa kila kitu”.

Allah (s.w) ameilinda Dunia kutoka kwa baadhi ya nyota na hukamilisha maisha kwa kuilinda Dunia.Jupiter kwa nguvu kubwa ya mvutano pamoja na Saturn katika sehemu zao zipo kama mlinzi (Gate Kipper) jinsi zinazolinda Dunia kwa makusudi ya kutoruhusu kitu chochote kupita kwenda duniani ambacho kinaweza kuleta madharra kwa dunia.116Ndio maana ya kutokea vitu kama vimondo (shooting star) hivyo ni kwa ajili ya kulinda dunia hakuna kitu wala kiumbe chochote kinachoweza kupita hizo Sayari na kwenda duniani ili zisileté mazara katika dunia hivyo yanaelezewa katika Qur-an (21:32) “Na tukaifanya mbingu kuwa dari lililohifadhiwa,Lakini wanazipuuza is-hara zake”.

Qur-an Tukufu kwa upande mwengine inaelezea ukweli wa vitendo vyta wanaadamu na upande mwengine inaelezea juu ya usiri uliopo na uliohifadhiwa katika anga

yake ambayo baadae inajulikana na wana-ofanya utafiti na uugunduzi.

Karne kumi zilizopita Qur-an Tukufu inazungumzia (15:22) “Na tunazipeleka pepo za kupandishia na tunateremsha kutoka mbinguni maji tukakunywesheni maji hayo, wala si nyinyi mnayo yaweka”.

Tangu karne kupita, ufunuo ushushwe na aya hiyo inaonesha ya uzinduzi wa upепо mpaka ukaunda mvua inayotokana na mawingu.

Katika aya 19 na 20 ya sura ya Ar-Rahman inasema “Anaziendesha bahari mbili zikutane,baina yao kipo kizuizi zisiingiliane”

Pia inazungumziwa katika aya 53 ya sura Furqan “Naye ndiye anayeziunganisha bahari mbili; hii ni tamu inayoondosha kiu na hii ni yenye chumvi.kali;na akaweka kinga kati yao na kizuizi kizuiacho”

Mwisho wa uzinduzi bwana Gibraltar aligundua kuwa bahari ya Mediterranean na Bahari ya Atlas kuwa zimeingiliana katika mwisho wake, Lakini katika mwingiliano huo, pia akagundua kuwa kuna vizuizi katika makutano hayo ya maji ya bahari kiasi kwamba haziwezi kuchanganyika kwa kila

mmoja nakila moja ipo katika uhalisia wake bila ya kuchanganyika na mwenzake.

Pia Captain Jacques Cousteau aligun-dua maji yaliyokuwa yamekutana bila ya kuchanganyika kila moja imebaki kwenye uhalisia wake.¹¹⁷

Qur-an Tukufu inaonyesha maajabu makubwa sana katika njia ya utawala na pia imejitosheleza katika vipindi vyote vya dunia,yaani haipitwi na wakati.Na hakuna kitu kisichohitajika katika Qur-an au kisicho-kuwa na manufaa kwa jamii.Hutoa mwanga na suluhisho juu ya mada yoyote nayojito-keza katika sheria.Sheria ambazo zimetengenezwa kwa busara kubwa sana amba-yo inaeleza juu ya jamii jinsi inavyotakiwa kuishi na utamaduni unatakiwa kufuatwa na wanaadamu.Katika taifa lisilokuwa na wanasayansi wala utamaduni ndipo alipo-tokea Mtume Muhammad (s.a.w)aliyekuwa hajui kusoma wala kuandika aliandaa kwa muda mfupi mno kwa kipindi cha miaka isi-yozidi miaka 23 kwa lugha ya kiarabu inayovutia na kupendeza zaidi kiakili.

SEHEMU YA NNE

MAISHA YA MITUMIE

MUHAMMAD MUSTAFA

(s.a.w)

1. Wakati wa utoto na ujana wake

Mtume Muhammad (s.a.w) alizaliwa Makka mnamo mwaka 571 mwezi 12 mwezi wa kiislamu Rabiulawwal siku ya jumatatu sawa na mwezi wa nne (April 20) ni mmoja kati ya familia iliyotukuka katika kabila la kuraishi pande zote mbili yaani kwa baba na kwa mama.

Katika utoto na ujana wake Mtume Muhammad (s.a.w) alikuwa msafi, mtakatifu na pia ni mrefu alioonyesha kuwa ni kiumbe chenye busara wakati wa maisha ya baadae. Pia alikuwa anafanya biashara. 118 Alikuja kujulikana sana kwa ukweli wake na uaminifu wake katika biashara.

Mtume wa Mwenyezimungu alikuwa anajulikana sana katika Taifa lake lenye kipindi cha ubikira, yenyewe kuaminika, wenye jamii iliyokuwa na busara. Alikuwa ni mtu mwenye kuheshimika sana kwa majirani zake, kwa ujana wake na ukamilifu wake, pia kwa ukweli wake na uwezo wake wa kukataza uovu na mabaya ambayo ya-

naweza kudhuru watu.Pia hakuwahi kuonekana kwa kushutumiana na mtu wala kusutumiwa na watu wa aina yoyote.

Kwasababu Mwenyezimungu ndie aliyefanya hayo yote kwa kumfanya awe na tabia nzuri,na kabilia lake likawa linamuita Muhammad Al-Amin yaani Muhammad ni msema kweli,alikuwa anajulikana kama msema kweli tangu alipokuwa na umri wa miaka 25 katika mji wa Makka walikuwa wanamiita “Al-Amin” (Msema kweli). 119

Baadae Wapagani walimuamini sana na kuweza kumpa hata vitu vyao waweze kuviweka ili avilinde kutokana na uaminifu wake.

Kipindi ambacho Kaaba inafanyiwa marekebisho kulikuwa na kutokuelewana juu ya nani anaweza kulirudisha jiwe lile kwenye pahala pake.Kulikuwa na vita vikubwa juu ya nani atakaelirudisha jiwe lile mahali pake na wakamfuata Mtume (s.a.w) juu ya suluhisho ya mgogoro huo na Mtume (s.a.w) aliwaambia kuwa kila kabilia linawezza kushika kona ya nguo ambayo imewekewa jiwe hilo na walirudishe pale sehemu yake ya awali lakini Mtume yeye mwenye-we aliweza kulishika na kulirudisha jiwe lile kwa mikono yake. 120

Wakati Mtume (s.a.w) alipofika umri wa miaka 25,Msichana wa mwanamke aliyezaliwa katika familia ya kitajiri na familia yenyeye hadhi kubwa hapo Makka alipenda juu ya ukweli wa Mtum (s.a.w) na aliamua kumwambia Mtume aweze kumuoa.Hali ya kuwa alikuwa amemzidi kwa umri wa miaka (15) kumi na tano ya Mtume (s.a.w) yaani mkubwa kiumri.Wakati Mtume Muhammad (s.a.w) alikuwa ni mjane na mwenye wato-to.Na Mtume (s.a.w) alikubali ombi hilo la kumuoa Bi Khadija na wakaanza kuanzisha familia.Familia ambayo ilikuwa mfano kwa kila mwanajamii anaeiangalia juu ya kuzidi kwa ustaarabu kwa watu.

Kwa miaka 24 ya maisha yao ya ndoa alikuwa anatumia maisha yake ya ujana na Bi Khadija (R.m.z.j.y).Na miaka 5 (mitano) baadae alikuwa na mama mwengine na aliyeitwa Sawda nae pia alikuwa mjane. Maisha yote alikuwa akijenga juu ya utu na kisiasa.Kwa maana hiyo maisha yake yote Mtume alikuwa anaishi na wanawake wajane kwa kuzidi miaka 15 na watoto,wote walikuwa wakubwa kuliko yeye.121

2. Kipindi cha Utume

Kwa siku ya kwanza Mtume alipopewa Utume kutoka kwa Allah (s.w) aliamrishwa kusoma na Mwenyezimungu (s.w).

“Soma, kwa jina la Mola wako aliyekumbu”. 122 Katika siku ya kwanza baada ya kuletewa ujumbe kutoka kwa Allah (s.w) Mtume (s.a.w) aliwafuata watu wa kabile la Kuraish katika miamba na mlima wa Safa na akawambia. “Enyi jamii ya kikuraish,kama nikawaambia kuwa nyuma yam lima kuna maadui wanaotaka kuivamia nchi yetu na wamechukua mali zetu mtaamini?Alisema”

Ndio tutaamini kwani mpaka sasa tuniona kuwa unatuambia ukweli. Sababu hatujawahi kusikia ukisema uongo. Ndipo hapo akawaambia kuwa yeye ni Mtume aliyetumwa na Allah (s.w) na atakae amini juu ya hayo na akayafuata atakuwa anaishi katika maisha mazuri na kwa ambae hatosikiliza na kuyafuata atakuwa anaishi katika maisha ambayo si mazuri. Pia aliwaambia kuwa wajiaandae na maisha ya baadae yanai baada ya mwisho wa maisha ya dunia. Lakini aligundua kuwa huwezi kuwabasilisha watu kutoka kwenye uovu wao waliokutwa nao. 123

Mtume wa Allah (s.a.w) na aliondoka pale kwenye jiwe na baadae walimfuata bila ya kujali uzalilishaji ambao anawenza kuupata.Alikuwa anatembelea nyumba hadi nyumba,makundi kwa makundi ya watu hata mpaka Sokoni alikuwa anawatembelea watu na kuwaambia juu ya maneno ya Mwenyezimungu.Na wala hakujisikia mnyonge juu ya alivyokuwa akijibowi,alikuwa anawaambia watu ukweli uleule.Hata kama alioneckana wazi kuwa adui na watu,lakini bado alikuwa akiwaenda na kuwaambia juu ya maneno ya Allah (s.w) 124

“Sema (Ewe Mtume) sikuobeni ujira juu ya haya wala mimi si katika wadangan-yifu”.

Alikuwa akiwaambia watu kuwa alikuwa akieneza dini kwa kumtafuta Mwenyezimungu (s.w).

Mtume wa Allah alikuwa hajui kuandika kama ilivyokuwa watu wengine wa wakati huo.125Kiasi kwamba ilikuwa ngumu kwake kujifunza chochote kiasi kwamba aka-weza kuwaambia watu juu ya hayo.Kwa mtu aliyekuwa hajwi kusoma ilikuwa ngumu kwake kuweza kutia habari nzuri kama hizo alizokuwa amezitoa ye ye kwa ufasaha

na ukweli zaidi bali ulikuwa ni ufunuo kuto-ka kwa Allah (s.w).Hata maadui wake walikuwa wanajua hilo.

Makafiri walikuwa wakimjua Mtume (s.a.w) kwa tabia nzuri na kumuamini hata kama kujua kuwa analowaambia ilikuwa ni kweli,bali walikuwa hawataki kuiacha fai-da ya vitu vya dunia na dunia kwa ujumla wake.Siku moja Mtume aliwasimamisha Abu Sahil na marafiki zake,wakati walikuwa ni maadui wa Mtume wakasema;

“Ewe Muhammad!Kwa Mwenyezimun-gu hatuwezi tutakukatalia wewe.Tuko pa-moja na wewe milele,Ingawaje walikuwa wakikataa aya ambazo alikuwa anazie-le-zea Mtume (s.a.w)”. 125

Makafiri walikuwa wakifanya kila njia ili Mtume (s.a.w) awe pamoja nao.Na walimwambia mjomba wake Mtume wamnyanyapae Mtume.Na walimwendea Mtume wampe Ufamle ili aachane na mambo ya kulingania dini,au wamkusanyie hela nyingi ili awe tajiri mkubwa katika matajiri walio-kuwepo au wamtatufie mwanamke mzuri ili amuoe awe mke wake.Na walisema “Tupo tayari kufanya chochote unachotaka”Na Mtume wa Allah (s.w) akawajibu;

“Sihitaji chochote kutoka kwenu nyinyi,mali wala ufalme,wala uongozi.Bali kitu ninachotaka ni nyinyi kuacha kuabudu kwenye masanamu na kuifanya hayo masanamu kuwa ni Mungu wenu,wakati Mungu ni mmoja tu! 126

Baada ya makafiri kujua kuwa hawatopata chochote kutoka kwa Mtume walizidi kumuona kuwa ni adui wao mkubwa.Na wakazi kuongeza kumkandamiza Mtume kwa maneno na vitendo pamoja na uislamu na baadae alifanikiwa Mtume.Na baadae waislamu walihama kwenda Ethiopia wakati huu walikuwa chini ya utawala wa kiislamu.

Na makafiri wakaondoa huduma zote za kibinadamu waliokuwa wamekubali kuingia katika dini ya uislamu pamoja na maswala ya ndoa hata mambo ya kijamii.Walifanya hivyo kwa kuandika na kutuandikia kwenye ukuta wa Kaaba.Migomo na vikwazo ilendelea kwa muda wa miaka mitatu.Na waislamu walihangaika kwa njaa na mateso waliokuwa wakipewa.Mtume (s.a.w) pamoja Zaid bin Haris walikwenda hadi katika jiji la Taif ambalo lipo umbali wa kilometra 160 kutoka Makka.Na walikaa huko kwa muda wa siku 10 wakilingania katika kabilia la Tha-

qif ambalo lilikuwa ni kabila la upande wa mama yake.Na wao pia walikataa na wa-kaamua kumgeuka kwa kuweka watumwa wao na vijana wao katika barabara ambayo alikuwa akipita Mtume (s.a.w) na huku wa-kiwa wanamrushia mawe pamoja na kupiga kelele za kumzalilisha.Hata kama alikuwa na hali ngumu hiyo Mtume (s.a.w) hakuwe-za kuwalipa kwa ubaya wao na aliweza ku-waombea msamaha kwa Mwenyezimungu.

“Ee Mwenyezimungu ninaunga kwako wewe kwa msaada kwani mpaka sasa sina msaada wowote na wewe (Allah s.w) kuto-ka kwa watu wangu.O mwangi wa rehema mwenye kurehemu kama hamjanikasiri-kia mimi sitojali juu ya mateso na adhabu ninazozipata.O Mungu wangu wafungu-lie macho yao juu ya ukweli kwani hawa-jui walifanyalo.Naomba uwasamehe” (Ibn-I Hisham,II,29-30;Haythami,VI,35).

Mtume wa Mwenyezimungu na aliam-biwa arudi Taif, “Na alikuwa njiani kurudi na huku akiwa katika hali ya huzuni.Na alifika sehemu inayoitwa Karnul Sealib.Na ha-kuweza kukaa nawo pamoja, Na pindi ali-ponyanyua kichwa chake aliona mawingu yametanda kwake.Alipoangalia kwa maki-

ni akamuona Malaika Gibril amani iwe juu yake akazungumza naye.

Allah (s.w) amesikia juu ya watu wako walivyokuambia wewe na jinsi walivyokataa kukupa ulinzi. Na ametuma malaika wa milimani kwaajili yako kufanya lolote utakalo kwao. ‘kisha malaika wa milimani alinisalimia na akasema: “

‘Ee Muhammad!!!... Mwenyezimungu (SW) amenituma kwako kuja kufanya utakavyo wewe. Je ni kitu gain unataka nifanye? Na kama ukipenda nitaiangusha milima hii miwili katika vichwa vyao.’ Kisha nikamwambia:

Hapana. Ninamuomba Mwezimngu Mtukufu afanye kizazi kutoka ndani ya damu yao kizazi ambacho wawe wanamabudu yeye Mwenyezimungu pekee asiye na mshirika na hakuna mwengine atakae weza kuabudiwa zaidi yake. “(Buhari, Bed-ul Halk, 7; Muslim, Jehad 111)

Katika siku zote makundi ya watu walikuwa wakitoka Madina walislimu. Na walianza kueneza dini ya Kiislamu Madina. Walimuomba Mtume wa Mwenyezimungu kumtumu mtu mwenye elimu ya dini ya kiislam kwa ajili yao. Kwa muda mfupi haku-

na nyumba ambayo waislamu hawakuingia kufikisha Dini ya Kiislam. Mwishowe walimualika Mtume wa Mwenyezimungu (SAW) mjini Madina na kumuahidi watamlinda.

3. Kipindi cha Madina

Baada ya mateso kuzidi kwa waislamu pamoja na mtume (saw) Mtume (saw) aliwaambia kwa siri maswahaba kuwa wahame waende madina.Baada ya makafiri kusikia hivyo wakaamua kufanya mpango wa kumuua mtume (saw) alipokuwa anakwenda madina wakati alikua peke.Kijana mmoja mmoja walichaguliwa kutoka kila kabilia ili waweze kuvamia akiwa njiani: wakati huo Mtume(saw) alikuwa ameshapewa amri ya kuhama.Na ndipo Mtume(saw)akamwachia swahaba mmoja aitwae Ali alimwachia vitu avirudishe vitu hivyo kwa wenyewe wenye kuvimiliki.Kama alivyosema hapo mwanzo kuwa kila mtu anaemiliki mali anampelekea Mtume(saw) kwa ajili ya kuzihifadhi kwa sababu walikuwa wanajua kuwa ni msema kweli

Usiku huu makafiri waliandaa mpango wa kuzunguka nyumba lakini wakapitiwa na usingizi mpaka asubuhi. Na usiku huohuo mtume (saw) aliweza kupita palepale wali-

pokuwa wamelala wakati huo mtume alikuwa anasoma baadhi ya aya za quruan katika surat yasin na akuna mtu aliyemuona.

Baada ya kuhama kutoka maka kwenda madina baada ya miaka 13 ya kueneza dini. Alifanikiwa kuwafanya watu wa madina na kuwa waislamu wakawa Ansar. Na wale waliotoka makka ni muhajirin. Na Ansar walifungua milango kwa mhajirina na wakasema kwa kuambia "hii ni mali yangu na nusu yake ni yako." Muhajirina walikuwa wanaamini sana na walisema kuwa mali zenu mungu atazibariki na kuzifanya kama ni mali kwa waislamu. Baada ya hapo Mtume (saw) aliandaa katiba inayoonesha kazi na dhamana katika nchi mpya ya kiislamu kati ya muhajirina na Ansar na jinsi waliokuwa wanaishi katika nchi ya Madina. Katiba hiyo inakua katiba ya kwanza kuandikwa kwenye historia ya dunia. 127

Katika historia inaonyesha kwamba makafiri walikuwa wanachuki na waislamu ndio maana wakawa wanavunja kila maku-baliano yaliyokuwa yamewekwa na waislamu pamoja na Mtume Muhammad (s.a.w).

Mtume wa Mwenyezimungu alikuwa na huruma kwa kila operation ya kijeshi kwa madhumuni ya kuwa alikuwa hapendi ku-

ona damu inamwagika katika ukanda wa kiarabu.Alikuwa anapendelea kuchukua migogoro yote kwa makubaliano.

Mtume (s.a.w) aliweza kuunganisha majeshi 29.Na 16 kati ya hayo yalikuwa hayana mgogoro wa aina yeoyote.Katika makubaliano yaliyofanywa na upande mwingine .Na 13 yalikuwa yana migogoro ya kupigana vita.Jumla ya waislamu 140 walikuwa mashujaa na 335 watu kutoka sehemu nyingine walikufa.Dhumuni la kuwa na vita katika uislamu ilikuwa haina maana ya kuua watu, ilikuwa ni kuharibu mipango yote ya vita.

4. Mfano wa Tabia ya Kuigwa

Mtume (s.a.w) alikuwa na imani si kwa mwanaadamu pekee bali hata kwa viumbwe wengine kama vile wanyama na mimea. Ilipotokea kuwa Makafiri walipofanya uhanini wa kuvunja mkataba na kuingia kwenye vita, Mtume (s.a.w) aliondoka Makka na kundi la jeshi la watu wapatao elfu kumi wakati akiwa anaenda sehemu ya Arj mbele ya Talub, Aliona mbwa akitafuta watoto wake kwa kuwalisha chakula.Hapohapo alimwita Juayl bin Talub ambaye ni swahabba aliyekuwa nae na akamwamini kuamuru

amlinde yule mbwa na watoto wake ili wasi-adhibiwe na jeshi la waislamu.

Siku moja Mtume alimsimamisha mmoja katika wafanyakazi wa bustani wa Ansar. Ngamia alikuwa analalamika na kulia alipo-muona Mtume Muhammad. Na Mtume alimsogelea yule ngamia mpaka sikioni na alim-wambia ngamia atulie na akauliza Mtume (s.a.w) "Huyu ni ngamia wa nani? Kijana mmoja kutoka Madina akasema; "Ni wak-wangu mimi" Akamjibu Mtume, Na Mtume akasema; "Je humuogopi? Mwenyezimungu juu ya huyu mnyama, kwasababu alin-ambia kuwa humpi chakula na amechoka sana" (Abu Daud Jehad 44/2549).

Siku moja Mtume (s.a.w) alimuona mtu akiwa anachinja kondoo. Hali ya kuwa kisu kilikuwa hakina makali. Hali iliyosababisha Mtume akasirike na kusema; "Kama unataka kuchinja mnyama kwanini isikitie kisu makali kabla hujamlaza mnyama chini?" (Hakim, IV, 257, 260/7570)

Mtume (s.a.w) alikuwa anawasame-he watu wote waliokuwa wamekosa hata kama alikuwa na uwezo wakuwapa adhabu. Haku wadhalilisha hata kama walikuwa wamefanya makosa makubwa sana. Hii ni kwasababu ya utume wa Mwenyezimungu

Rehema na amani ziwe juu yake alikuwa hataki mtu ye yote amdhuru mnyama hata kama ni mwamini wa waislamu au si wa waislamu. Pale alipofanikiwa kuiteka Makka bila hata ya kumwaga damu na watu walikuwa maalumu kwa kipindi cha miaka 21 nao walijiunga pamoja wakawa wanamsubiri Mtume (s.a.w) walikuwa wakimsubiri ili aje kutoa hukumu juu yao.

“O jamii ya kikuraish,je mnafikiria nini nitawafanyia nyinyi sasa?Na wakuraish wakasema; “Tunafikiri kama utatufanyia kizuri wewe ni kama kaka yetu” Mtume akasema “Kama vile Joseph (Yussuph) alivyosema kwa kaka yake; “Akasema; Leo hapana la-wama juu yenu Mwenyezimungu atakusameheni naye ni mwingi wa kurehemu kuliko wote wanaorehemu” (12:92).Sasa mnawenza kwenda na mpo huru!

Siku hiyo ndiyo siku ambayo aliweza kusamehe Hindu aliye kuwa na hasira kwa ajili ya kumuua rafiki yake kipenzi Hamza kwenye vita vya Uhud hata Hebbar bin As-wad naye aliuliwa na Zaynab ni motto wa kike wa Mtume (s.a.w) ambaye pia aliweza kumsamehe kama alivyofanya kwa wengi-ne. 128

Mtume (s.a.w) alikuwa ni mtu mkarimu. Katika siku hiyo ya ukombozi wa Makka alikuwa na nguvu katika macho ya watu. Alikuwa akiwanyamazisha watu, Na watu walikuwa wanakuja kwa Mtume (s.a.w) kwa kuona kuwa ni mtu mwenye cheo kikubwa na mwenyewe akasema kuwaambia

“Tulia mimi sio mfalme wala mtawala bali ni motto wa mwanamke wa kikuraish niliyekuwa tunakula nyama iliyokaushwa. (Ibn-I Majah, Etime, 30; Hakim, III, 50/4366).

Alikuwa anawaelekeza maswahaba kwa kuwaambia kuwa yeye ni mjumbe wa Mwenyezimungu. 134 Katika maendeleo ya kutambulika kwake kuwa yeye ni Mtume wa Mwenyezimungu kuongezea kuwa maneno “Abduhu” ni mtumwa wa Mwenyezimungu. Hali hii ilikuwa inatumika ili kufanya Taifa lisiingie kwenye hatari ya mgawanyiko wa dini kwa wanaadamu. Alikuwa akisema “Msinifanye mimi kuwa ni mtu mwenye hali ya juu mbele ya Mwenyezimungu (s.w) wakati amenichagua kuwa ni mjumbe wake”

Abu Umma (r.a) alisema; “Hotuba ya Mtume wa Mwenyezimungu yote ilikuwa inalingana Qur-an. Alikuwa anasema Qur-an halafu alikuwa anaifafanua hiyo Qur-an. Alikuwa anatumia kutaja majina ya Mwen-

yezinungu kwa wingi sana.Alikuwa hazungumzi mada isiyokuwa na maana katika uislamu.Na alikuwa akitoa hotuba fupina kwa mda mrefu kwenye ibada”

Mtume (s.a.w) ni Mtume mwenye busara na mstaarabu.Mwenye utanashati kwenye mazuri,Na mchangamfu,Na wala alikuwa hatoi matamshi mabaya kwa watu na wala pia si mkali kwa watu.Alisema; “Katika siku ya hukumu katika ni sawa na waumini watakawoangalia zaidi wenye tabia nzuri na matamshi,Mwenyezimungu anawachukia wale wenye matamshi makali na maneno mabaya” (Tirimiz,Birr,62/2002).

Wakati anapopata habari juu ya mtu kuwa ana matamshi yasiyokuwa yakawaida na anapomsikia,na wala hawamuulizi kwanini umeongea maneno yasiyo na ubinaadamu.Badala yake husema kwa umakinii wa kumuuliza kwa upole (Abu Dawud, Adab, 5/4788).

Kwa maamrisho ya Mwenyezimungu na sheria za Mtume waliweka hadhi na heshima kwa mwanamke.Mwanamke ali-julikana na kuheshimiwa,Hali hii ilimfanya mwanamke ajione jasiri na mwenye kuthaminiwa zaidi ilikuonesha heshima kwa wana wa leo.Mtume alisema “Muheshimuni

mama kwani pepo zipo kwenye nyayo ya mama yake”.

Na mama wa amani Bi Aisha (r.a) ali-sema kuwa Mtume (s.a.w) alisema hapana katika maisha hajawahi kumdhuru mwanamke kwa mkono wake. 136

“Enyi mlion amini! Si halali kwenu kuwarithi wanawake kwa nguvu wala msiwadhi-rishe kuwapokonya baadhi ya vitu nilivyo wapa, isipokuwa wakifanya uadilifu ulio wazi.Na kaeni nawo kwa wema na ikiwa mmewachukia,basi huenda mkakichukia kitu,na Mwenyezimungu ameitia kheri nyin-gi ndani yake”.

Mtume (s.a.w) alikuwa ni mkarimu mno. Moja kati ya makafiri wa Makka Safwan bin Umayya alikuwa na Mtume mwishoni mwa Huneyn na Taif hata kama hakuwa muislamu kwa wakati ule.Walikuwa wakiangalia vitu vya Jiranah.Mtume (s.a.w) aligundua kuwa Sawfan alikuwa ndie mbabe wa eneo lile na alimuliza;

“Je unapendanikiona?Na Safwan alise-ma ndio na Mtume (s.a.w) alisema;

“Wachukue wote hao ni wako.Safwan alishindwa kuvumilia na akasema;

“Siku animi kuwa Mtume anaweza kuwa na moyo mzuri kama huu.Na hapo akamua kusilimu kuwa muislamu.Na aliporudi kwa kabilia lake alisema;

“Oh kabilia langu nendeni katika uislamu kwani Muhammad ni mtu mwenye ukarimu wa hali ya juu. (Muslim,Fedhail,57-58;Ahmad Ibn Hanbal,III,107-108)

Mjumbe wa Mwenyezimungu (s.a.w) alifariki dunia mnamo tarehe 8 mwezi wa 6 mwaka 632 CE, ndani ya mwaka wa kiiislamu tarehe 11 kwa kalenda ya kiiislamu mwezi 12 wa Rabiulawwal siku ya jumatatu.

Baada ya miaka 10 toka ahame kwendwa Madina Mjumbe wa Mwenyezimungu (s.a.w) aliweza kuja Omani hadi Bahari nyekundu (Red sea) na kutoka kusini mwa Syria hadi Yemen.Kwa mara ya kwanza katika historia,Umoja wa kiarabu ulianzishwa na wafaransa walimsifu mno Mtume (s.a.w) kwa kuweza kuunganisha nchi za kiarabu.

5. Upendo wake wa kuvutia na usio na mwisho

Waislamu wanampenda sana Mtume wao kuliko kuyapenda maisha wanaoishi,Pindi

maswahaba walipokuwa wakimueleza Mtume (s.a.w) duniani walikuwa wakisema;

“Wazazi wetu Baba na Mama walijitolea kwa ajili yako”. Walijitolea maisha yao bila ya kujali kuteswa. Na makafiri waliwasulubu na kuwatesa hadi kufa kina Zayd bin Dathina na Hubayb (r.a) walipokuwa wamewakamata, wote walisema;

“Badilisheni dini au bado mnampenda Mtume wenu” Nawo walijibu kwa kuwaambia;

“Hata kama mkinibadilisha sitoweza kuwa huru bila ya Mtume (s.a.w) na moyo wangu hauta kubali wala kuwaruhusu kuweza kumdhuru Mtume (s.a.w). Abu Sufian likasirika na kusema;

“Sijawahi kuona katika dunia hii mtu anaependa rafiki zake kama Mtume Muhammad anavyowapenda maswahaba wake”.

Pia tunaweza kuwa mashahidi wa ukweli na upendo wa maswahaba walivyokuwa wakimpenda na kumuheshimu Mtume (s.a.w). Pindi maswahaba walipokuwa wanaeleza jambo walikuwa wakisema kuwa wanatoka kwa Mtume (s.a.w) kwa kuogopa kusema uongo bila ya kukusudia. Na mago-

ti yao yalikuwa sawasawa na uso.Amr bin Meymoon anasema;

“Sijawahi kukosa majadiliano Ibn Masud ambayo yalikuwa yakifanyika kila Al hamisi usiku.Na katika majadiliano hayo sijawahi kumsikia akizungumza chochote mbele ya Mtume (s.a.w). Na Mtume alisema;Nani kwa mda huu (usiku) ana yeanza kusema,na anasema Mtume wetu mtukufu;Kisha hunyamaza na kushusha kichwa chake chini.Baada ya muda nina mwangalia,alishika nguo yake,anajifuta jasho na anaangalia na kutafuta,Halafu anamalizia na kusema “Mtume wa Mwenyezimungu (s.a.w) alisema kitu sawasawa na kina endana na hicho.

6. Maajabu yake

Huwezi kuhesabu miujiza aliyokuwa nayo Mtume (s.a.w) moja kati ya hayo ni;Jibril (r.a) alisema “Katika siku ya Hudaybiya watu walikuwa wakimuendea Mtume na kumwambia kuwa hakuna maji.Baada kuulizwa na Mtume “Kwanini?Nao wakasema;

“Hakuna maji,maji yote yamekwisha hata ya kunywa hamna.Mtume (s.a.w) alitumbukiza mikono yake kwenye chombo

kilichokuwa kwenye mikono yake yaani katikati ya vidole vyake.Na watu wakaanza kunywa na kutia”

“Je mlikuwa watu wangapi katika siku hiyo? Jabir alisema;

“Hata kama tungekuwa mia moja elfu ya watu basi maji yaliweza kutosha.Lakini tulikuwa watu elfu moja na mia tano tu” 142

Pindi Makuraish walipomuliza Mtume juu ya miujiza .Mtume (s.a.w) aliomba kwa Mwenyezimungu na mwezi ukawa unaonekana vipande viwili.Maajabu hayo yalionekana kila sehemu ya dunia.Pindi mwezi ulipogawanyika katika sehemu mbili.Na kipande kimoja kilionekana katika mlima wa Abu Kubais na kipande kingine kilionekana kwenye ,mlima wa Kuaykian.Hata makafiri waliokuwa nje ya mji wa Makka nao pia waliweza kusaidia tukio hilo.Na pia waliweza kusema waliona mwezi ukiwa umegawanyika. 143

Kulikuwa na mti ambao Mtume (s.a.w) alikuwa akiutumia kwa kutolea hotuba.Na hapo pakajengwa minbar kwa kila mtu kuweza kusikia.Kwasababu ilikuwa mbali kidogo kutoka kwa Mtumw (s.a.w)

Abu Hurayra(r.a) alisema “Tulikuwa na haraka kwa Mtume (s.a.w) mmoja juu ya utawanyaji wa chakula kwa majeshi.Na wakawaadhibu mateka waliowakamata kwenye vita.Na swahaba Omary(r.a) alisema;

“O Mtume wa Mwenyezimungu je itakuwa vibaya kama tutakusanya vyakula vilivyobaki na tunaweza kutumia?

Na Mtume akapenda hilo wazo la kuskusanya vyakula vilivyobakia, Na akasema Mtume kwa mwenye ngano basin a alete ngano na kwa mwenye tende basin a alete tende zake na wale wote wenyе mbegu za mitende na wazilete.

Abu Hurayra alisikia na aksauliza je utafanya nini na mbegu za tende?

“Pindi pale watu hawana chakula wali-kuwa wanaziponda mbegu za mitende.

Nathibitisha kwamba hakuna mungu zaidi yako na mimi ni mjumbe wa mwenyezimungu na kwa yule anaetaka kuonana na mwenyezimungu akisema hayo ataingia peponi.

YALIYOMO

UTANGULIZI

1. Binadamu, Ulimwengu na Muumba...5
2. Binadamu na Dini.....11

SEHEMU YA KWANZA SIFA KUU ZA UISLAM

1. Msingi wake ni Umoja wa Mwenyezi Mugu.....19
2. Uislamu ni dini ya maumbile haupingani na akili.....22
3. Hakuna kasisi anayesimama katikati ya Mwenyezimungu na waja wake.....24
4. Uislamu unaweka uwiano kati ya Dunia na Akhera kimwili na kiroho.....26
5. Uislamu unahamasisha Elimu inayoju- muisha Sayansi, Hekma na Dini.....28
6. Uadilifu ni Sifa Kuu katika Uislamu...35
7. Uislamu ni dini ya ulimwengu wote...39
8. Uislamu unawaweza Binadamu wote kuwa sawa.....42

9. Uislamu umeuhesabu uhuru wa dini na utambuzi kuwa jambo muhimu.....	44
10. Wepesi (katika kutekeleza wajibu za kidini) ni moja ya misingi ya Uislamu.....	47
11. Uislamu unaleta matumaini na matalario ya matokeo mazuri.....	52
12. Uislamu unahimiza mshikamano wa Kijamii.....	55
13. Uislamu unaweka thamani ya juu kwa wanadamu.....	58

SEHEMU YA PILI

IMANI, IBADA NA SHERIA ZAINAZOHUSU MAMBO YA KIDUNIA

A. NGUZO ZA IMANI.....	63
1. Kuamini Mwenyezi Mungu.....	65
2. Kuamini Malaika wake.....	68
3. Kuamini vitabu vyake.....	69
4. Kuamini Mitume.....	70
5. Kuamini Siku ya mwisho.....	70
6. Kuamini Qudra (Qadari).....	71
B. AINA ZA IBADA KATIKA UISLAMU NA HEKIMA ZAKE.....	72
1. Taratibu za Swala na hekima yake....	75

2. Funga na hekima yake.....	79
3. Zakka, Sadaka, Misaada na Hekima za ke.....	82
4. Hijja na hekima yake.....	85
C. MAKATAZO KATIKA UISLAMU NA MADHARA YAKE.....	87
1. Riba.....	88
2. Kunywa vilevi.....	91
3. Uzinzi.....	96

**SEHEMU YA TATU
QUR'AN TUKUFU**

1. Ufunuo utunzaji (uhifadhi) wake	103
2. Miujiza	105
A. Kutujulisha tusiyoyajua	108
B. Mwanga wa uvumbuzi wa kisayansi	110

**SEHEMU YA NNE
MAISHA YA MTUME
MUHAMMAD MUSTAFA (s.a.w)**

1. Wakati wa utoto na ujana wake	117
2. Kipindi cha Utume	120

3. Kipindi cha Madina	126
4. Mfano wa Tabia ya Kuigwa.....	128
5. Upendo wake wa kuvutia na usio na mwisho	134
6. Maajabu yake	136
YALIYOMO	139

